HÁVARÐAR SAGA ÍSFIRÐINGS

Þorbjörn Geir Ásgeirr Þórdís Sigríðr

Skúfr Valtr

Ásbrandr

Hallgrímr

Hávarðr - Bjargey Vallbrandr Þorbrandr

Ólafr Torfi Eyjólfr Oddr Þórir

(Þorhallr)

Þormóðr - Þorgerðr

Þorkell the Lawman

Þóralfr - Sigríðr

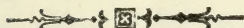
Geirr Sister - Þorbjörn

The Institute of Mediaeval Studies
LIBRARY
Toronto, Ontario

HÁVARÐS SAGA ÍSFIRÐINGS

BÚIÐ HEFIR TIL PRENTUNAR

BENEDIKT SVEINSSON

REYKJAVIK

KOSTNAÐARMAÐUR SIGURÐUR KRISTJÁNSSON

1921

FÉLAGSPRENTSMIÐJAN

FORMÁLI.

Hávarðs saga Ísfirðings er talin í letr færð á síðara hluta 13. aldar. Þykir líklegt, að hún sé saman tekin í Svarfaðardal. Að minsta kosti er hún sett saman fjarri þeim stöðum, er viðburðirnir gerðust. Lýsir hún svo mikilli vanþekking á sögustöðunum, að slíks eru varla dæmi í nokkurri íslenzkri sögu annari. — Það er og ljóst, að höfundrinn hefir verið ærið ófróðr um höfðingja landsins á söguöldinni, svo segir hann rangt frá ýmsu og ruglar saman alls óskyldum mönnum.

Landnámabók segir, að Þjóðreki Sléttu-Bjarnarsyni þótti ofþrönglent í Saurbæ; því réðst hann til Ísafjarðar. Þar gerðist saga þeirra Þorbjarnar Þjóðrekssonar og Hávarðs ins halta. Segir þar og, að Þorbjörn drap Óláf son Hávarðs, og Bjargeyjar Valbrandsdóttur, en Hávarðr hefndi sonar síns og drap Þorbjörn. Þeir Hávarðr flúðu síðan undir áraburð Eyjólfs ins gráa og Steingríms sonar hans, vestr í Arnarfjörð.*

Eigi er víst, hvort þessi saga þeirra Þorbjarnar ok Hávarðs, eða saga Ísfirðinga, sem Landnámabækr nefna, hefir verið skrásett, en ef svo hefir verið, þá er sú saga týnd fyrir löngu. Mætti vera, að sagan, sem enn er til og hér prentuð, hafi verið samin eftir aflöguðum endrminningum innar eldri sögu, er rituð hafi verið, en þá týnd. Að öðrum kosti er

---

* „Þar af gerðist saga Ísfirðinga ok víg Þorbjarnar." (Hauksbók).

hún rituð eftir gömlum og rangfærðum munnmælum.

Það er bersýnilegt, að sagan blandar ranglega saman „Steinþóri á Eyri" við þá feðga Steingrím og Eyjólf inn gráa, er veittu Hávarði lið, samkvæmt Landnámabók. Steinþórr á Eyri í Eyrarsveit kemr að réttu lagi ekki við þessa sögu; enda sést ljóslega, að sagan gerir ráð fyrir, að „Steinþórr á Eyri" búi í námunda við Otradal, þ. e. í Arnarfirði. — Einnig ruglar sagan saman Gesti inum spaka Oddleifssyni í Haga og Ljóti inum spaka á Ingjaldssandi í Önundarfirði. Þorbjörn átti Halldísi systur Ljóts ins spaka, svo sem getið er í brotinu aftan við söguna og í Landnámabók, — en ekki systur Gests, sem í sögunni segir. — Alrangt er og sagt frá afdrifum Víga-Sturlu bróður Þorbjarnar; hann bjó að Staðarhóli í Saurbæ, allfjarri viðskiftum þeirra Ísfirðinga, og lét ekki líf sitt í þeirra viðreign.

Sagan ruglar saman Rauðasandi og Ingjaldssandi. Eins nefnir hún bæi við Ísafjörð, sem víst má telja, að þar hafi aldrei verið, svo sem Ásbrandsstaði, Valbrandsstaði og Þorbrandsstaði. Eru bæir þessir kendir við sögumennina, af því að höf. hefir eigi vitað heiti bæjanna in réttu.

Þó að Hávarðs sögu sé allmjög áfátt, sem nú hefir verið drepið á, þá er hún ekki allskostar ómerk. Hún byggist á sönnum atburðum, sem sjá má af Landnámabók og í annan stað geymir hún allmargar vísur Hávarðs, þótt hún eigni honum og vísur eftir aðra höfunda. — Vísur Hávarðs eru að sönnu mjög rangfærðar í handritum, enda eru eigi til af sögunni nema pappírshandrit frá 17. öld.

Fyrst var „Sagann af Haavarde Ísfirdingi" gef-

in út í „Nokkrum margfróðum söguþáttum" Bjarnar Markússonar, Hólum 1756. — 2. útg. Hávarðs sögu kom út á kostnað „Nordiske Literatur Samfunds" í Kh. 1860. Sá Gunnlaugr Þórðarson um útgáfuna og fylgdi dönsk þýðing eftir hann, en Gísli Brynjólfsson skrifaði um söguna og samdi vísnaskýringar með miklum leiðréttingum og tilgátum. — 3. útg.: Saga Hávarðar Ísfirðings. Textaútgáfa. Ísafjörðr 1889. — Fjórða sinni kom sagan í útgáfu Sigurðar Kristjánssonar í Reykjavík 1896. Vald. Ásmundarson bjó undir prentun. — Fimta útgáfa er í 2. bindi af Origines Islandicæ by G. Vigfússon and F. Y. Powell. Oxford 1905, ásamt enskri þýðingu.

Auk þeirra tveggja þýðinga sögunnar, er að ofan getr, hefir hún og birzt á dönsku: Haavard Isfjordings Saga í „Billeder af Livet paa Island ved Fr. Winkel Horn." Kh. 1871. — „En Fader" í Nordahls Rolfsen's „Vore Fædres Liv." Þýðing eftir Gerhard Gran. Bergen 1888 og Kristiania 1898 (með tveimr myndum). — Á þýzku: Die Hovard Isfjordings Sage, þýdd af Willebald Leo. Heilbronn 1878.

Hér er óbundið mál sögunnar prentað eftir Rvíkr-útgáfunni, að öðru en breyting nokkurri um stafsetning. Vísurnar eru gefnar út samkvæmt fornkvæða-útgáfu Dr. Finns Jónssonar. Er þar tekið upp margt leiðréttinga, sem styðst við getgátur einar, þar sem eigi er annars kostr. Má þess eigi vænta, að hitzt hafi jafnan ið réttasta.

6. des. 1921.

BENEDIKT SVEINSSON.

TÍMATAL.

Víg Óláfs Hávarðssonar .. um 1000.
Víg Þorbjarnar Þjóðrekssonar
ok Ljóts .... um 1002—1003.

Leiðrétting. Neðst á bls. 48 bætist:

á Eyri til Steinþórs vinar míns; biðið hann

Hávarðs saga Ísfirðings.

1. Þat er upphaf þessarrar sögu, at Þorbjörn hét maðr; hann var Þjóðreksson. Hann bjó í Ísafirði á þeim bœ, er heitir at Laugabóli; hann hafði goðorð um Ísafjörð. Hann var stórættaðr maðr ok höfðingi mikill ok enn mesti ójafnaðarmaðr, svá at engir menn þar um Ísafjörð báru styrk til neitt í móti honum at mæla. Hann tók dœtr manna eða frændkonur ok hafði við hönd sér nökkura stund, ok sendi síðan heim; fyrir sumum tók hann bú upp eða rak brott af eignum sínum. Þorbjörn hafði tekit þá konu fyrir bú sitt, er Sigríðr hét; hon var ung kona ok stórrar ættar. Hon átti fé mikit, ok skyldi þat standa fyrir henni, ok eigi fram ganga meðan hon væri með Þorbirni. — Hávarðr var maðr nefndr; hann bjó þar sem heitir á Blámýri. Hann var ættstórr maðr, ok var þá hniginn á enn efra aldr. Hann hafði verit víkingr mikill enn fyrra

hluta ævi sinnar ok enn mesti kappi, ok í einhverjum bardaga hafði hann orðit sár mjök, ok fengit eitt sár undir knéskelina, ok þaðan af gekk hann jafnan haltr síðan. Hávarðr var kvángaðr, ok hét Bjargey kona hans; hon var af góðum ættum ok enn mesti skörungr. Þau áttu son einn, er Óláfr hét; hann var á ungum aldri, manna gervilegastr; hann var mikill vexti, fríðr sýnum. Þau Hávarðr ok Bjargey unnu Óláfi mikit; hann var þeim ok hlýðinn ok auðráðr. Þormóðr hét maðr; hann bjó á þeim bœ, er heitir á Bakka; Þorgerðr hét kona hans. Þormóðr var lítt við alþýðu skap manna; hann var þá hniginn nökkut á enn efra aldr. Var þat kallat, at hann væri eigi einhamr; þótti hverjum þeira ok verst við hann at eiga. Ljótr hét maðr, er bjó á Mánabergi í Ísafirði. Ljótr var mikill maðr ok sterkr; hann var bróðir Þorbjarnar, ok honum líkastr um alla hluti. Þorkell hét maðr, er bjó í ey þeiri, er Æðey heitir; hann var vitr maðr, ok þó lítilmenni, en þó af góðum ættum ok manna óeinarðastr. Þorkell var lögmaðr þeira Ísfirðinganna. Tveir menn eru nefndir til sögunnar: annarr hét Brandr, en annarr Vakr; þeir váru heimamenn Þorbjarnar á Laugabóli. Brandr var mikill vexti ok rammr at afli. Þat var iðja Brands, at hann hafði ferðir á sumrum ok flutti at búi þat er þurfti; en á vetrum gætti hann

gamals fjár; var hann vinsæll ok óáleitinn. Vakr var systursonr Þorbjarnar; var hann maðr lítill ok smáskytligr, vígmáligr ok illmáligr; fýsti Þorbjörn frænda sinn jafnan þess, er þá var verr en áðr; varð hann af því óvinsæll, ok unnu menn honum sannmælis. Hann vann ekki annat, en gekk með Þorbirni út ok inn, eða fór sendiferðir hans, ok þá hann vildi ill verk gera láta. Þórdís hét kona, er bjó á Hváli í Ísafirði; hon var systir Þorbjarnar, en móðir Vakrs. Hon átti ok annan son, er Skarfr hét. Hann var bæði mikill ok sterkr. Var hann með móður sinni, ok sá um bú þeira. Þórálfr hét maðr, er bjó þar, sem heitir á Lónseyri; hann var vinsæll maðr, ok eigi mikilmenni. Hann var mjök skyldr bústýru Þorbjarnar. Þórálfr hafði boðizt til at taka við Sigríði ok ávaxta fé hennar, en Þorbjörn vildi þat eigi, ok sýndi þar um enn ójafnað sinn, ok bað hann ekki orð til leggja.

2. Þar er nú til máls at taka, at Óláfr vex upp á Blámýri; hann gerist efnilegr maðr. Svá segja menn, at Óláfr Hávarðsson hafi haft bjarnyl, því at aldri var þat frost eða kuldi, at Óláfr fœri í fleiri klæði en eina brók, ok skyrtu gyrða í brœkr. Aldri fór hann svá af bœ á brott, at hann hefði fleiri klæði. Þórhallr hét maðr; hann var frændi þeira Hávarðs ok heimamaðr, ungr maðr ok enn fráligsti; hafði atdrátt at búi þeira.

Þat var eitthvert haust, at Ísfirðingar gengu afréttir sínar, ok heimtu menn lítt. Þorbirni á Laugabóli var vant sextigu geldinga. Liðu vetrnætr ok fanst eigi. Nökkuru fyrir vetr ferr Óláfr Hávarðsson heiman ok gengr afréttir ok öll fjöll, leitar fjár manna ok finnr fjölda fjár, bæði þat (er) Þorbjörn átti ok þeir feðgar ok svá aðrir menn, rekr síðan heim fénaðinn ok fœrði hverjum þat, er átti. Varð Óláfr af þessu vinsæll, svá at hverr bað honum góðs. Einn dag snemma rekr Óláfr geldinga Þorbjarnar ofan á Laugaból. Hann kom í þann tíma, er menn sátu yfir borðum ok váru engir menn úti. Óláfr drepr á dyrrnar ok gekk kona ein til duranna; þat var Sigríðr bústýra Þorbjarnar, ok heilsaði hon honum vel. Hon spurði, hvat hann vildi. Óláfr svarar: „Ek hefi rekit hingat geldinga Þorbjarnar, er honum var vant í haust." Ok er Þorbjörn heyrði, at á dyrrnar var drepit, bað hann Vakr forvitnast, hvat komit væri. Hann gerði svá ok gekk at skellihurðinni. Hann sá þá, at þau Sigríðr töluðust við. Hann hljóp þá upp á okann, ok stóð þar meðan þau töluðu. Þá mælti Óláfr: „Nú þarf ek eigi at fara lengra; skaltú nú, Sigríðr, segja til geldinganna." Hon sagði, at svá skyldi vera, ok bað hann vel fara. Vakr hljóp inn í stofuna œpandi. Þorbjörn spyrr, hví hann léti svá, eða hvat komit hefði. „Þat ætla ek," segir hann, „at

Óláfr glóprinn af Blámýri, sonr Hávarðs, kœmi; hefir hann rekit hingat geldinga þína, þá er vant var í haust." „Þat er vel gert," segir Þorbjörn. „Annat ætla ek verit hafa eigi síðr undir ferðinni," segir Vakr, „því at þau Sigríðr hafa talat í allan morgin; sá ek, at henni þótti allgott at leggja hendr sínar um háls honum." Þorbjörn mælti: „Þó at Óláfr sé hraustr maðr, þá er honum þat ofdirfð at fara óþokkaferð til vár." Óláfr ferr heim. Líða þau misseri, ok er svá sagt, at Óláfr kemr jafnan á Laugaból ok fann Sigríði, ok gerðist vel með þeim. Var þetta brátt orðat, at Óláfr fífldi Sigríði. Ok annat haust gengu menn enn afréttir sínar, ok heimta lítt. Varð Þorbirni enn flest vant. Ok er lokit var réttunum, ferr Óláfr heiman einn saman ok gengr afréttir víða um fjöll ok heiðar, finnr enn fjölda fjár ok rekr í bygðina; fœrir enn hverjum þat er á. Gerðist hann nú svá vinsæll af bygðarmönnum, at allir biðja honum góðs, utan Þorbjörn; hann grimmast við hann fyrir alt saman, þat er aðrir lofa hann, ok þat er hann heyrir talat um bygðina um þangatkvámur hans til fundar við Sigríði. Vakr sparir nú eigi af at rœgja þau við Þorbjörn. Nú er enn svá komit, at Óláfr er kominn á Laugaból með geldingana, svá marga sem fyrr; ok er hann kom, váru engir menn úti. Gengr hann nú inn ok til stofu. Var

þar Þorbjörn bóndi ok frændi hans, Vakr, ok margt heimamanna. Óláfr gengr innar mjök at pallinum; stingr hann niðr öxarskaftinu ok styðst á, en enginn heilsaði honum, ok þögðu allir. Ok er hann sér at engi œmti honum, þá kveðr hann vísu:

(1) Þess ræðk fyrst at fregna
fámálgasta þegna;
hví þegja hér allir
hjörþingsviðir snjallir?
Metorð leggja menn engi
á máliausa drengi;
hefk staðit hér lengi,
höfumk kvaddan alls engi.

Þá mælti Óláfr: „Þat er mitt erendi hingat, Þorbjörn bóndi, at ek hefi rekit hingat geldinga þína.“ Þá mælti Vakr: „Kunnigt er mönnum þat nú, Óláfr, at þú gerist sauðreki um Ísafjörð; vitu vær ok erendi þitt hingat, þat at þú ferr at heimta hlut af sauðunum; er þat ok stafkarla háttr, ok er einsætt, at minnast hans þó at lítit sé.“ Óláfr svaraði: „Eigi er þat mitt erendi, mun ek ok eigi reka et þriðja sinn.“ Snýr hann þá í brott; en Vakr hleypr upp ok œpir at honum. Óláfr gaf engan gaum at því, ok gekk heim, ok líða þau misseri. Ok um haustit heimta menn vel, utan Þorbjörn; honum var vant sextigu geldinga, ok fundust eigi. Létu þeir frændr þau orð um fara, at Óláfr mundi enn ætla at heimta til hlut-

ar eða stela ella. Þat var eitt kveld, er þeir feðgar sátu yfir borðum, at á diskinum fyrir þeim lá langleggjarstykki. Óláfr tók upp ok mælti: „Þetta er furðu mikill leggr ok digr.“ Hávarðr mælti: „Þat ætla ek þó, frændi, at hann sé af okkrum sauðum, en eigi Þorbjarnar bónda, ok mikit er at þola slíkan ójafnað.“ Óláfr leggr niðr legginn á borðit, ok roðnaði við, ok þótti þeim, sem hjá sátu, sem hann þrýsti við borðinu, en þó brast sundr leggrinn, ok svá snart, at annarr hlutrinn stökk út í bjórinn, svá at þar varð fastr. Hávarðr leit upp ok mælti eigi, ok brosti þó at, en í því gekk kona í stofuna, ok var þar komin Þorgerðr af Bakka. Hávarðr fagnaði henni vel ok spurði tíðenda. Hon sagði andlát Þormóðar bónda síns. „Erum vér þó eigi vel við komin, því at hann vitjar hverja nátt sængr sinnar. Nú vilda ek þiggja, bóndi, at þér veittuð mér nökkut lið, því at fólki mínu þótti ódælt við Þormóð, en nú er svá komit, at þat ætlar alt í brott.“ Hávarðr svaraði: „Ek em nú af léttasta skeiði, ok eigi til slíks fœrr; eða hví ferr þú eigi á Laugaból? Er þess ván um höfðingja, at þeir láti skjótt til slíkrar héraðsstjórnar koma sitt sveitargengi.“ Hon svarar: „Einskis góðs vænti ek þangat; læt ek vel yfir, ef hann gerir mér ekki ilt.“ Þá mælti Hávarðr: „Þat er mitt ráð, at þú biðir Óláf son minn, ok væri þat

ungra manna, at reyna sik svá at karlmensku; mundi oss forðum slíkt gaman hafa þótt." Hon gerir nú svá. Óláfr hét ferðinni, ok bað hana þar vera um nóttina; en um daginn eftir fór Óláfr heim með Þorgerði. Var þar alt fólk ókátt; en um kveldit fóru menn at sofa. Óláfr lá í stafnrekkju utar við dyr; ljós brann í skálanum; var ljóst et efra, en dimt et neðra. Óláfr lagðist niðr í skyrtu ok brókum, því at hann hafði aldri fleiri klæði, en kastaði á sik feldi einum. Ok er dagsett var, gekk Þormóðr inn í skálann ok lét róa tinglit; hann sá at rekkja var skipuð, er eigi var vani á; var hann eigi allgestrisinn; snýr hann þangat ok þrífr í feldinn. Óláfr vill eigi laust láta ok heldr þar til, at þeir skifta feldinum með sér. Ok er Þormóðr finnr, at afl er í þeim, er fyrir er, hleypr hann upp í sætit at rúminu. Óláfr hljóp upp ok þreif til öxarinnar, ok hafði ætlat at slá hann; en bráðara bar at, því at Þormóðr hljóp undir hendr honum. Varð Óláfr þá við at taka; tókst þar enn harðasti atgangr. Varð Þormóðr harðtœkr, svá at alt hljóp hold undan, þar sem hann þreif til; flest gekk ok upp, þat sem fyrir þeim varð; ok í því bili sloknaði ljósit. Þótti Óláfi þá eigi um batna. Þormóðr sótti þá í ákafa, ok þar kemr at lyktum, at þeir hörfa út. Í túninu lá rekatré mikit, ok svá bar til, at Þormóðr rekr hælana báða í tré-

it ok fellr á bak aftr. Óláfr lætr þá kné fylgja kviði; leikr þar til við Þormóð, er hann sér fyrir honum slík ráð, er honum sýndist. Fólkit þagði alt, er Óláfr gekk inn. Ok er hann lét heyra til sín, var alt senn, at fólkit var uppi ok ljósit, ok strauk hann uppi ok niðri; var hann hvarvetna meiddr af atgangi Þormóðar. Þakkaði hvert mannsbarn honum, þat er mæla kunni. Hann kveðst ætla, at þeim mundi eigi mein at honum verða. Óláfr dvaldist þar nökkurar nætr, fór síðan heim á Blámýri; varð hann víðfrægr af þessu verki um Ísafjörð ok alla landsfjórðunga, ok af þessu öllu vóx mjök óþokki milli þeira Þorbjarnar.

3. Þat er þessu næst at segja, at hvalr kemr í Ísafjörð. Þeir Þorbjörn ok Hávarðr áttu reka tveim megin. Var sú sögn þegar, at Hávarðr mundi eiga. Var þat en bezta reyðr. Hvárirtveggju fóru til ok ætluðu at hafa lögmanns órskurð á. Kom þar fjölmenni manns saman. Þótti öllum sýnt, at Hávarðr mundi hvalinn eiga. Þorkell lögmaðr var þar kominn, ok var hann þá at spurðr, hverr ætti. Þorkell svarar, ok heldr lágt: „Þeir eiga hval víst,“ sagði hann. Þorbjörn gekk þá at honum með brugðit sverðit ok mælti: „Hverir þá, armi?“ segir hann. Þorkell svarar skjótt, ok drap niðr höfðinu: „Þér, þér, víst,“ segir hann. Þorbjörn gekk þá at með ójafnað sinn ok tók upp

hvalinn allan. Fór þá Hávarðr heim, ok undi illa við sinn hlut. Þótti öllum mönnum Þorbjörn enn nú hafa auðsýndan ójafnað sinn ok fullkominn ódrengskap. Þat var einn dag, at Óláfr gengr til fjárhúsa sinna, því at veðrátta var hörð um vetrinn, ok þurftu menn mjök at fylgja fénaði sínum; hafði veðr verit hart um náttina. Ok er hann ætlaði brott at ganga, sér hann at maðr gengr at húsinu; er þar kominn Brandr enn sterki. Óláfr tók honum vel. Brandr tók vel kveðju hans. Óláfr spurði, hví hann fœri svá síð. Hann svarar: „Eigi er svá frásögulegt; ek gekk til fjár míns snemma í dag, en þat hafði rekast látit ofan í fjöruna; má þar ok í tveim stöðum upp reka, en jafnan þar sem ek leitaði til, þá stóð þar maðr fyrir ok bandaði í móti fénu, svá at þat hljóp aftr í fang mér, ok hefir svá farit í allan dag alt hér til. Nú vilda ek gjarna, at vit fœrim til báðir saman.“ Óláfr svarar: „Þat vil ek gera fyrir þína bœn.“ Ganga síðan báðir saman ofan í fjöruna. Og þegar þeir vilja féit upp reka, sá þeir, at Þormóðr er þar fyrir, glímufélagi hans, ok bandar í móti fénu, svá at þat hleypr aftr í fang þeim. Þá mælti Óláfr: „Hvárt viltu heldr, Brandr, reka féit, eða ráðast í móti Þormóði?“ Brandr svarar: „Þat mun ek kjósa, et auðveldara, at reka féit.“ Óláfr gengr at þar er Þormóðr stóð

gegnt á uppi; þar var laginn snjór mikill framan á bakkann. Óláfr rann þegar upp á bakkann at Þormóði, en hann gefr honum rúm. Ok er Óláfr kemr á upp. rennr Þormóðr þegar undir hendr honum. Óláfr tekr ok við eftir megni. Gangast þeir at lengi. Þykkir Óláfi hann eigi raknat hafa eftir hnyskingina. Þar kemr, at þeir falla báðir senn fram á bakkann, ok er svá er komit, veltir hvárr öðrum þar til er þeir tumba báðir ofan fyrir fönnina; eru þá ýmsir undir, þar til er þeir koma í fjöruna; þá bar svá til, at Þormóðr varð neðri; neytir Óláfr þá þess, ok braut í sundr hrygginn í honum; bjó þá um sem honum líkaði, ok lagðist út á sjóinn með hann langt frá landi, ok sökti niðr í djúp. Þykkir þar jafnan óhreint síðan, ef menn sigla í nándir. Óláfr lagðist til lands. Hafði Brandr þá upp komit fénu öllu, ok fagnaði vel Óláfi; gengu þeir þá heim báðir. Ok er Brandr kom heim, var mikit af nátt. Þorbjörn spurði, hvat hann hefði dvalit. Brandr segir svá sem farit hafði, ok svá, hversu Óláfr hafði honum til staðit. Þá mælti Vakr: „Hræddr hefir þú orðit, er þú lofar glóp þenna; mun þat hans fremd mest, at fást við aftrgöngumenn." Brandr svarar: „Hræddari mundir þú hafa verit, því at þú ert mestr í málinu, sem refarnir í hölunum; muntu í engum hlut mega jafnast við hann." Töluðu þeir þar

til, er hvárumtveggjum mislíkaði. Þorbjörn bað Brand eigi kapp á leggja með Óláfi: „Skal þér eigi duga, ok engum öðrum, at láta Óláf framar en mik eða frændr mína.“ Líðr nú af vetrinn. Ok er várar, talast þeir við feðgar, Óláfr ok Hávarðr. Hávarðr mælti: „Svá er komit, frændi, at ek hefi eigi skaplyndi til lengr at búa svá nærri Þorbirni, með því (at) vit höfum engan afla at halda okkr til jafns við hann.“ Óláfr svarar: „Lítit er mér um at hafa þat í yfirbœtr at flýja fyrir Þorbirni, en þó vil ek, at þú ráðir; eða hvert viltú þá leita?“ Hávarðr svarar: „Út með firðinum hinum megin eru víða tóftir ok vítt land, þat er engi maðr á; þar vil ek, at vit reisim okkr bústað, ok erum vit þá nær frændum okkrum ok vinum.“ Þetta taka þeir til ráðs, flytja þangat fé sitt alt ok þat góðs, er þeir eiga ok gera þar enn bezta bústað; heitir þar síðan á Hávarðsstöðum. Váru þeir einir bœndr í þenna tíma í Ísafirði, er landnámamenn váru.

4. Þorbjörn Þjóðreksson reið hvert sumar til þings með menn sína; var hann höfðingi mikill, ættstórr ok frændmargr. Í þann tíma bjó Gestr Oddleifsson í Haga á Barðaströnd; hann var spekingr mikill, vitr ok vinsæll ok manna framsýnastr, ok hafði margt mannforráð. Þetta et sama sumar, er þeir feðgar fœrðu bústað sinn, reið Þorbjörn til þings, ok hóf bónorð sitt ok bað

systur Gests Oddleifssonar. Gestr tók þessu máli seinlega, ok sagði sér lítit um Þorbjörn fyrir ójöfnuð hans ok ofbeldi; en með því at margir váru veitendr at málinu með Þorbirni, þá gerði Gestr kost á, at þessi ráð skyldu takast, ef Þorbjörn héti því með handtaki at láta af ójöfnuði ok rangindum, bjóða hverjum manni þat er á ok halda lög ok rétt; en ef hann vildi eigi ganga at þessu, þá skyldi Gestr brigða bónorðit ok gera skilnað. Þessu játar Þorbjörn, ok kaupa at svá mæltu. Þá reið Þorbjörn með Gesti heim af þinginu á Barðaströnd, ok tókust þar þessi ráð um sumarit; var þar en bezta veizla. Ok er þessi tíðendi spurðust til Ísafjarðar, þá tekr Sigríðr ok Þórálfr frændi hennar þat ráð, at kveðja til bœndr ok láta virða Sigríði alt sitt fé af Laugabóli, ok fór hon til Þórálfs á Lónseyri. Ok er Þorbjörn kom heim á Laugaból, varð hann stórlega reiðr, at Sigríðr var í brott, hét þeim afarkostum ok reiði, bœndunum, er þeir höfðu virt féit, gerðist þá þegar enn harðasti, ok þykkist nú enn vaxit hafa af þessum mægðum. Kvikfé Hávarðs bónda var mjök óspakt um sumarit, ok einn morgun snemma kom smalamaðr heim, ok spurði Óláfr, hversu at fœri. „Svá ferr at“, segir hann, „at vantar fjölda fjár; get ek eigi hvárttveggja gert, at leita þess er vantar, enda gæta hins, er fundit er.“ Óláfr svarar: „Vertu kátr, félagi, geym þess er

fundit er, en ek skal leita þess er vantar.“ — Hann gerist þá enn efnilegasti maðr ok enn fríðasti sýnum, mikill ok sterkr; hann var þá átján vetra gamall. Hann tekr nú öxi í hönd sér, gengr síðan út með firðinum alt þar til, er hann kemr á Lónseyri. Hann sér, hvar féit er alt komit, þar sem þat var á land flutt. Óláfr snýr þá til bœjarins; var þat snemma morguns; hann barði á dyrrnar. Þá gekk Sigríðr til duranna ok fagnaði vel Óláfi. Hann tók vel kveðju hennar. Ok sem þau höfðu stund skrafat, þá mælti Sigríðr: „Skip ferr þar handan yfir fjörðinn, ok sé ek gerla, at þar er Þorbjörn Þjóðreksson ok Vakr frændi hans; ek sé, at vápn þeira liggja í stafni fram; þar er ok Gunnlogi, sverð Þorbjarnar, ok er annat hvárt, at hann hefir ilt gert eða ætlar hann, ok vil ek, Óláfr, at þú finnir eigi Þorbjörn; hefir lengi fátt verit með ykkr, en þó ætla ek nú eigi hafa um batnat, er þér virðuð mér féit á Laugabóli.“ Óláfr mælti: „Eigi óttumst ek Þorbjörn á meðan ek hefi ekki gert til saka við hann; mun ek ok skamt renna fyrir honum einum.“ Hon svarar: „Þetta er hraustlega mælt, at þú átján vetra mundir eigi undan leita þeim manni, er jafnvígr er hverjum manni; hann hefir ok þat sverð, er hvergi nemr í höggi stað; ætla ek ok þat, ef þeir vilja þik finna, sem mér segir hugr um at sé, at Vakr, ill-

mennit, muni eigi sitja hjá, ef þit berizt.“ Óláfr svarar: „Ek á ekki erendi við Þorbjörn; mun ek eigi finna þá, en ef vér finnumst, skaltu nökkut hraustlegt til eiga at spyrja, ef þess þarf.“ Sigríðr svarar, ok kvaðst eigi mundu at spyrja. Óláfr spratt upp skjótt, ok bað hana vel lifa, en hon bað hann vel fara. Hann gekk þá ofan á eyrina, því at þar lá féit. Þeir Þorbjörn váru þá at landi komnir þar gegnt. Gekk hann þá ofan at skipinu ok tók í móti ok kipti upp undir þeim á eyrina. Þorbjörn fagnaði þá vel Óláfi. Tók Óláfr kveðju hans ok spurði, hvert hann ætlaði. Hann kveðst ætla at finna systur sína, Þórdísi; ok munum vér fara allir saman.“ Óláfr svarar: „Eigi er þat samfœrt, af því at ek verð at reka heim fé mitt; væri þat sanntalat, at þá stœkkist sauðrekarnir um Ísafjörð, ef þú lægðir þik svá.“ „Eigi ferr ek at því,“ segir Þorbjörn. Var viðarbulungr mikill á eyrinni, ok þar á ofan lá forkr einn mikill, ok var brotit af endanum. Óláfr tók upp forkinn ok hafði í hendi sér, stekkr nú fénu fyrir sér; gengu nú allir saman. Talar Þorbjörn við Óláf, ok var enn kátasti. Hann fann, at þeir vildu jafnan ganga síðar, en hann sá við því, ok fóru jafnfram allir, ok alt fram fyrir hólinn; skildust þar vegirnir. Þorbjörn snerist þá við ok mælti: „Vakr frændi, eigi þarf at seinka því, er ætlat er.“

Óláfr sér þá, hvat þeir ætla; snýr hann þá upp í brekkuna; en þeir sœkja at neðan. Óláfr verst með forkinum, en Þorbjörn höggr hart ok tíðum með sverðinu Gunnloga, ok stýfði svá forkinn sem hvannir; fengu þeir þó stór högg af forkinum meðan til vanst. Ok er hann var sundr sniðinn, tók Óláfr öxi sína, ok varðist þá svá vel, at þeim þótti ósýnt, hversu fara mundi með þeim; urðu þeir ok allir sárir. Þórdís systir Þorbjarnar gekk út þenna morgin, er þeir börðust, ok heyrði til, en mátti eigi sjá. Hon sendi skósvein sinn at forvitnast til. Hann gerði svá, ok sagði Þórdísi, at þeir berðist, Þorbjörn bróðir hennar, Vakr sonr hennar ok Óláfr Hávarðsson. Hon snýr þá inn ok fann Skarf son sinn, ok sagði honum þessi tíðendi, ok bað hann til fara ok veita frændum sínum. Hann mælti: „Ek em ráðinn at berjast með Óláfi, ok í mót þeim; þykkir mér ok skömm, at þrír ganga at einum manni, með því at þeira er eigi óvænna, en fjogurra annarra. Mun ek hvergi fara.“ Þórdís svarar: „Þat ætlaða ek, at ek munda eiga tvá sonu vel hugaða; er þat satt, at mælt er, at ‚margt leynist lengi‘; nú veit ek, at þú ert dóttir heldr en sonr, er þú þorir eigi at verja frændr þína; skal nú ok raun til gera, at ek em vaskari dóttir, en þú sonr.“ Hon gekk þá brott, en hann reiddist ákaflega ok spratt upp ok þreif öxi sína.

Hann hljóp út ok ofan fyrir brekkuna ok þar til, er þeir börðust. Þorbjörn sá hann, ok sótti í ákafa, en Óláfr sá hann eigi. Ok þegar er Skarfr kemr í höggfœri við Óláf, þá hjó hann tveim höndum milli herða honum, svá at þegar stóð á kafi. Óláfr hafði ætlat at höggva til Þorbjarnar. Ok er Óláfr fekk höggit, snarast hann við; Skarfi varð laus öxin, en Óláfr hafði reidda öxina, ok hjó hann í höfuð Skarfi, svá at þegar stóð í heilanum, ok í því var Þorbjörn upp kominn hjá honum, ok hjó í fang Óláfi; var þat ok nóg banasár, ok falla þeir báðir. Þorbjörn gekk þá at Óláfi, ok höggr um þvert andlitit, svá at ór stukku tennrnar ok jaxlarnir. Vakr spurði: „Hví gerir þú þetta við dauðan mann?“ Hann kvað enn þat mundu koma til nökkurs. Þorbjörn tók þá skauta einn ok knýtti þar í tennrnar ok varðveitti. Eftir þat gengu þeir upp til bœjarins ok sögðu Þórdísi tíðendin. Váru þeir báðir stórmjök sárir. Hon varð nú stórlega hrygg við þessa sögu ok harmaði, er hon hafði eggjat son sinn svá mjök. Veitti þeim nú þó beina ok hjúkrun. Spyrjast nú þessi tíðendi um allan Ísafjörð, ok þótti öllum enn mesti skaði at Óláfi, með þeiri vörn, er menn heyrðu hann haft hafa; fór Þorbirni ok vel, at hann sagði jafnt frá ok farit hafði, ok bar vel Óláfi söguna. Þeir fóru heim þegar er þeir þóttust mega, ok mœði rann af þeim.

Þorbjörn kom á Lónseyri ok spurði at Sigríði. Honum var sagt, at hon hefði eigi fundizt síðan hon gekk brott með Óláfi um morguninn hinn; var hennar þar víða leitat, ok er svá sagt, at aldri fanst hon síðan. Fór Þorbjörn þá heim ok settist um kyrt í búi sínu.

5. Þar er nú til máls at taka, at þau Hávarðr ok Bjargey spyrja þessi tíðendi, fall Óláfs sonar síns. Hávarðr karl blés við mjök ok gekk til sængr sinnar; var ok svá sagt, at alla þá tólf mánuði næstu lá hann í rekkju ok reis aldri ór, en Bjargey tók þat ráð, at hon reri á sjó hvern dag með Þórhalli, en hon vann um nætr þat er hon þurfti; fór nú svá fram þau misseri, ok er kyrt alt. Verðr eigi eftirmál um Óláf; þótti mönnum ok eigi líklegt, at nökkur rétting mundi frændum hans koma, því at Hávarðr þótti þá til einskis fœrr, en við slíka stóreflismenn sem eiga er, ok eigi mjök væna til jafnaðar, ok liðu þau misseri. Var þat einn morgun, at Bjargey gekk til fundar við Hávarð karl ok spurði hann, hvárt hann vekti, en hann kvaðst vaka ok spurði, hvat hon vildi. „Þat vil ek," segir hon, „at þú standir upp ok farir á Laugaból ok finnir Þorbjörn ok beiðir hann bóta eftir Óláf son þinn; þat er karlmannlegt mál, at sá er til engra harðræðanna er fœrr, at spara

þá eigi tunguna at tala þat, er honum mætti gagn at verða; muntu verða at eigi mikilþægr, ef honum ferr vel." Hann svaraði: „Eigi hygg ek gott til þess, en þó skaltu ráða." Eftir þat býst Hávarðr karl ok ferr þar til, er hann kemr á Laugaból. Þorbjörn fagnaði honum vel. Hávarðr tók kveðju hans. Síðan mælti Hávarðr karl: „Svá er mál með vexti, Þorbjörn, at ek em kominn at heimta bœtr fyrir Óláf son minn, er þú drapt saklausan." Þorbjörn svaraði: „Kunnigt er þat, Hávarðr, at ek hefi margan mann drepit; þótt menn hafi saklausa kallat, þá hefi ek engan fé bœttan, en með því, at þú áttir vaskan son, ok þér fellr svá nær, þá ætla ek betr gert at minnast þín í nökkuru, þó at lítit sé; er hér hestr fyrir ofan garð, er þeir sveinar kalla Dott; hann er grár at lit, afgamall ok baksárr, ok hefir jafnan legit afvelta hingat til, en nú hefir hann verit á moðum nökkura daga, ok ætla ek hann batnat hafa; far þú heim með hestinn ef þú vill ok eig." Hávarðr roðnaði ok mátti engu svara; fór hann þegar í brott ok var stórlega reiðr, en Vakr œpti at honum, er hann gekk ofan til báts síns, ok fór allbjúgr, en Þórhallr hafði þar beðit á meðan. Síðan reru þeir heim. Gekk Hávarðr þegar til hvílu sinnar ok lagðist niðr ok stóð aldri upp á enum næstum tólf mánuðum.

Spurðist þetta nú, ok þótti Þorbjörn enn sýnt hafa ójöfnuð ok ilsku í þessum svörum. Líða nú þau misseri.

6. Enn um sumarit ríðr Þorbjörn til þings með menn sína ór Ísafirði. Þat er þá einn dag, at Bjargey gengr til máls við Hávarð. Hann spurði þá, hvat hon vildi. Hon svaraði: „Nú ætla ek, at þú skulir ríða til þings ok vita, ef nökkut skipast um mál þitt.“ Hann svaraði: „Þetta er mér mjök í móti skapi; eða þykkir þér ek helzti lítt hraktr af Þorbirni sonarbana mínum, þó at eigi hrekti hann mik meir þar sem allir höfðingjar koma saman.“ „Eigi man svá fara,“ sagði hon; „þess get ek, at nú verði nökkurr veitandi at þínu máli, ok mun þat gera Gestr Oddleifsson, ok ef svá ferr, sem ek get, at hann komi sættum á með ykkr Þorbirni, ok hljóti hann at gjalda þér fé mikit, þá get ek, at hann láti margt manna hjá vera, ok mun hringr sleginn um yðr ok munu þér þá vera innan í hringnum, þá er Þorbjörn greiðir féit. Ok ef svá berr til, áðr greitt er féit, at Þorbjörn gerir þat nökkut, er þér er móti skapi eða raun at, þá skaltu skynda í brott sem mest máttu, ok ef þér verðr þá léttara, en þér þœtti ván, þá skaltu eigi sættast á þetta mál, því at þá er ván, þó at ólíklegt sé, at hefnt verði Óláfs sonar okkars; en ef þér léttist þá eigi, þá skaltu eigi ósáttr fara af þinginu, því at

þá mun eigi hefndin verða.“ Hann kvaðst eigi vita, til hvers þetta kæmi, — „en ef ek vissa, at hefndin mætti verða eftir Óláf son minn, þá hirta ek aldri, hvat ek ynna þar til.“

7. Eftir þat býr hon ferð hans, ok ríðr hann leið sína; var karl heldr bjúgr, ok kemr hann á þing. Váru þá tjaldaðar búðir ok menn allir komnir. Hann reið at einni mikilli búð, en þá búð átti Steinþórr af Eyri, ríkr maðr ok höfðingi mikill ok enn mesti garpr ok fullhugi. Hann stígr af baki ok gengr inn í búðina. Sat Steinþórr ok menn hans hjá honum þar. Hávarðr gekk fyrir hann ok kvaddi hann vel. Hann tók vel kveðju hans ok spurði, hverr hann væri. Hávarðr sagði til sín. Steinþórr mælti: „Ertu sá, sem frægstan áttir son, þann er Þorbjörn drap, ok menn ágættu mest vörn hans?“ Hann segir, at sá er enn sami, — „ok vilda ek, bóndi, at þú leyfðir mér at vera í búð þinni um þingit.“ Hann svaraði: „Þat lofa ek víst; ok ver hljóðr ok fáskiftinn; eru þeir sveinarnir jafnan glensmiklir, ok þér harmr mjök í hug; ertu lítt við kominn, gamall ok til einskis fœrr.“ Þat er sagt, at Hávarðr karl tekr sér rúm einhversstaðar í búðinni, legst þar niðr ok gengr aldri ór rúmi sínu; aldri kemr hann á mál sitt við nökkurn mann, ok líðr mjök á þingit. Þat var einhvern morgun, at Steinþórr gekk at Hávarði

ok mælti: „Hví fórtu hingat, þar sem þú liggr hér sem aftökukarl, ófœrr maðr.“ Hávarðr svaraði: „Hitt hafða ek ætlat, at leita bóta eftir Óláf son minn, en ek em ófúss til mjök; er Þorbjörn ósparr til illyrða ok ódrengskapar.“ Steinþórr mælti: „Haf ráð mitt; gakk til fundar við Þorbjörn ok kær mál þitt; vænti ek, ef Gestr ferr með þér, at þú fáir rétt af Þorbirni.“ Hávarðr stóð upp ok gekk út mjök bjúgr; fór hann til búðar þeira Gests ok Þorbjarnar ok inn í búðina. Var Þorbjörn þar, en eigi Gestr. Þorbjörn heilsaði Hávarði ok spurði, hví hann væri þar kominn. Hann svaraði: „Svá verðr mér minnisamt dráp Óláfs sonar míns, at mér þykkir sem nýtt sé, ok er þat erendi mitt, at beiða þik bóta fyrir vígit.“ Þorbjörn svarar: „Hér kann ek gott ráð til; kom til mín heima í heraði, mun ek þá hugga þik at nökkuru, en ek á nú margt at annast, ok vil ek, at þú klymtir nú eigi á móti mér.“ Hann svarar: „Ef þú gerir nú engan veg á, þá hefi ek reynt, at eigi gerir þú heldr heima í heraði; hafða ek ætlat, at nökkurr mundi styrkja mál mitt.“ Þorbjörn mælti: „Heyrið fádœmi,“ segir hann, „hann ætlar at koma mönnum á hendr mér. Ver á brott, ok kom eigi á þetta mál við mik síðan, ef þú vill ómeiddr vera.“ Hávarðr reiddist þá mjök, ok sneri út ór búðinni ok mælti: „Urðum til gamlir, ok verit hefði þeir mínir dagar,

at mér hefði ólíklegt þótt, at ek munda þola slíkan ójafnað.“ Ok er hann gengr brott, þá gengu menn í móti honum; var þar Gestr Oddleifsson ok fylgdarmenn hans. Hávarðr var svá reiðr, at hann hugði varla at, hvar hann fór; hann vildi ok eigi finna menn-ina. Gekk hann heim til búðar. Gestr leit til mannsins, er gekk hjá honum. Hávarðr gekk til rúms síns ok lagðist niðr ok blés við, en Steinþórr spurði, hversu farit hefði. Hann segir sem fór. Steinþórr svaraði: „Slíkt er óheyrilegr ójafnaðr, ok vænn til mikillar sneypu, nær sem fram kemr.“ En er Gestr kom inn í búðina, fagnaði Þorbjörn honum vel. Þá mælti Gestr: „Hverr gekk maðr ór búðinni fyrir litlu?“ Þorbjörn svaraði: „Hví spyrr þú svá undarlega, vitr maðr; ganga hér miklu fleiri út ok inn, en vér megim greina.“ Gestr svaraði: „Þessi maðr var ó-líkr öðrum mönnum; hann var mikill vexti ok nökkut við aldr, ok skauzt á fótum, ok þó enn karlmannligsti, ok svá leizt mér, sem fullr væri upp harms ok óyndis ok skap-rauna, ok svá var hann reiðr, at hann gáði eigi, hvar hann fór; mér leizt ok maðrinn giftusamlegr ok eigi allra fœri við at eiga.“ Þorbjörn svarar: „Þar mun verit hafa Há-varðr karl, þingmaðr minn.“ Gestr spurði: „Var sá eigi hans sonr, er þú drapt saklaus-an?“ „Þat ætla ek víst,“ sagði hann. Gestr mælti: „Hversu þykkist þú hafa efnt þat,

er þú lofaðir mér, þá er ek gifta þér systur mína?" — Þorgils hét maðr, ok var kendr við móður sína ok kallaðr Hölluson; hann var enn mesti ágætismaðr ok fullhugi; var hann þá með Gesti frænda sínum ok þá sem mestr uppgangr hans; Gestr bað Þorgils ganga eftir Hávarði ok biðja hann þangat koma. Þorgils gekk til búðar Hávarðs ok sagði honum, at Gestr vill finna hann. Hávarðr svaraði: „Ófúss em ek at fara ok verða at þola Þorbirni ójafnað ok skemmileg orð." Þorgils bað hann fara. „Mun Gestr styðja þitt mál." Hann fór ok er þó tregr til. Koma þeir til Gests. Hann stendr upp í móti honum, ok fagnaði honum; setr hann niðr hjá sér. Þá mælti Gestr: „Nú skaltu, Hávarðr, taka til at upphafi ok segja frá skiftum yðrum Þorbjarnar." Hann gerði nú svá. Ok er hann hafði sagt, spurði Gestr Þorbjörn, hvárt nökkut væri svá. Þorbjörn kvað eigi hégómat frá. Gestr mælti: „Hefir nökkurr heyrt slíkan ójafnað? Eru hér tveir kostir til: sá annarr, at ek rýf öll kaup okkur, ella lát mik einn skera ok skifta um ykkur mál." Þorbjörn játar því. Þeir gengu þá út ór búðinni. Kallaði Gestr til sín fjölda manna, ok stóðu menn í hring, en þar stóðu í hringnum nökkurir menn saman komnir ok töluðu málit. Þá mælti Gestr: „Eigi kann ek, Þorbjörn, at gera svá mikit fé, sem vert væri, fyrir því at þú hefir eigi til; vil ek gera fyr-

ir víg Óláfs þrenn manngjöld, en fyrir annan ójafnað þann, sem þú hefir gert Hávarði, þá vil ek gera þér, Þorbjörn, haust ok vár, at þú komir til mín ok skal ek sœma þik gjöfum ok því heita þér, at gera aldri forverkum við þik meðan vit lifum báðir.“ Þá mælti Þorbjörn: „Þessu vil ek játa ok gjalda hœglega heima í heraði.“ Gestr svaraði: „Nú skal gjalda alt féit hér á þinginu, ok gjalda vel ok skörulega; mun ek svá leggja til ein manngjöld.“ Lét hann ok þegar þat fram alt vel goldit. Settist Hávarðr þá niðr ok helti í kápuskaut sitt. Þorbjörn gekk þá at ok galt smám ok smám, ok gat goldit ein manngjöld, ok kvað þá lokit því, er hann hafði til. Gestr bað hann þá eigi undan draga. Þorbjörn tekr þá einn knýtiskauta ok leysir til ok mælti: „Þat mun víst, at þá mun honum eigi vangoldit þykkja, ef þetta fœr til.“ Slær síðan á nasir Hávarði, svá at þegar fell blóð um hann. „Eru þar nú tennr ok jaxlar,“ segir Þorbjörn, „ór Óláfi syni þínum.“ Hávarðr sér nú, at þat hrynr ofan á kápuskautit; sprettr hann upp ákafareiðr, svá at sinn veg hrýtr hverr penningrinn; hann hafði staf í hendi ok hleypr at mannhringnum, ok setr stafinn fyrir brjóst einum manni svá at þegar fellr hann á bak aftr, svá at hann lá lengi í óviti. Hávarðr stökk út yfir mannhringinn ok kom hvergi við ok kom hvar fjarri niðr, ok svá heim

til búðar, sem ungr maðr. Ok er hann kom heim í búðina, mátti hann við engan mann mæla, ok kastaði sér niðr ok lá sem sjúkr væri. Eftir þetta mælti Gestr við Þorbjörn: „Engum manni ertu líkr at illmensku ok ójafnaði; kann ek ok eigi at sjá á manni, ef eigi iðrast þú þessa nökkurt sinn, eða þínir frændr.“ Gestr var þá svá reiðr ok óðr, at þegar ríðr hann af þinginu til Ísafjarðar ok gerir skilnað þeira Þorbjarnar ok Þorgerðar. Þykkir Þorbirni nú en mesta smán, ok öllum frændum hans, en geta þó ekki at gert. Sagði Gestr, at svá muni hann annarra skamma verri bíða ok sér maklegri. Ríðr Gestr á Barðaströnd með frændkonu sína ok of fjár. Svá er sagt, at eftir þingit býst Hávarðr karl heim; var hann þá allstirðr. Þá mælti Steinþórr: „Ef þú þarft, Hávarðr, lítillar liðveizlu við, þá kom til mín.“ Hann þakkaði honum. Reið síðan heim, ok lagðist niðr í sæng sína ok lá þar ena þriðju tólf mánaði. Var hann þá miklu stirðastr. Bjargey helt sínu sama fram um athöfn sína, at hon reri á sjó hvern dag með Þórhalli.

8. Þat var einn dag um sumarit, er þau reru á sjó, at þau sá skip fara inn eftir firðinum; kendu þau ok, at þar var Þorbjörn ok heimamenn hans. Þá mælti Bjargey: „Nú skulu vit hafa uppi fœri okkur ok róa í móti Þorbirni; vil ek finna hann. Skaltu róa fram-

an at borði skútunnar, en ek skal tala við Þorbjörn nökkut, en þú skalt róa í hring um skútuna á meðan.“ Þau gera nú svá, róa at skútunni. Bjargey kastar nú orðum á Þorbjörn, heilsar hon honum ok spyrr, hvert hann ætli at fara. Hann kvaðst skyldu fara vestr í Vaðil, — „er þar kominn út Sturla bróðir minn ok Þjóðrekr sonr hans; skal ek flytja þá hingat til mín.“ Hon spurði: „Hversu lengi muntu vera á brott, bóndi?“ segir hon. „Nær viku,“ segir hann. Þórhallr hafði þá róit umhverfis skútuna. Ok er hon hefir at gert slíkt er hon vildi, þá fleyta þau í árum ok róa í brott, slíkt er þau mega. Þá mælti Þorbjörn: „Kvenna örmust farandi. Ok skulum vér þegar róa eftir þeim ok drepa hann, en meiða hana.“ Þá mælti Brandr: „Nú sannar þú enn, þat er mælt er til þín, at þú munir eigi spara flest ilt at gera, enda skal ek veita þeim er ek má; skaltu þá at keyptu komast.“ En við umtölur Brands, ok þat er þau váru langt undan komin, þá lét Þorbjörn vera kyrt, ok fór leið sína. Þá mælti Bjargey: „Eigi er þat líklegt, en er þat þó ætlan mín, at hefnt muni verða Óláfs sonar míns; skulu vit eigi heim.“ „Hvert viltu þá?“ segir Þórhallr. „Nú skal fara,“ segir hon, „ok finna Valbrand bróður minn.“ Hann bjó á Valbrandsstöðum; var hann gamall maðr mjök, en hafði verit enn ágætasti maðr. Hann átti

tvá sonu, ena vænligstu menn; hét annarr Torfi, en annarr Eyjólfr; váru þeir þá á ungum aldri. Þau létta eigi fyrr, en þau koma þangat. Valbrandr var úti á töðuvelli ok margt manna með honum. Hann gekk þá í móti systur sinni ok fagnaði henni vel ok bauð henni þar at vera; en hon kvað sér þat eigi gegna, — „verð ek heim í kveld.“ Hann spurði: „Hvat viltu þá, systir?“ „Ek vilda, at þú léðir mér nœtr þínar.“ Hann svaraði: „Hér eru þrjár nœtr, ok er ein forn mjök ok nú eigi trúleg, en hefir verit örugg; en tvær eru nýjar ok óreyndar. Haf þú hvárt er þú vill tvær eða þrjár.“ Hon svaraði: „Þær vil ek enar nýju, en ek vil eigi hætta til at hafa ena fornu, en lát þú búnar þessar, nær ek læt eftir koma.“ Hann kvað svá vera skyldu. Eftir þat fóru þau á brott. Þá mælti Þórhallr: „Hvert skulum vér nú fara?“ Hon svarar: „Nú skal fara ok finna Þorbrand, bróður minn.“ Hann bjó á Þorbrandsstöðum; hann var þá gamall mjök. Hann átti tvá sonu unga; hét annarr Oddr, en annarr Þórir; váru þeir vænlegir menn. Ok er þau kómu þar, fagnaði Þorbrandr þeim vel ok bauð þeim þar at vera. Hon kvaðst þat eigi mega. „Hvat viltu þá, systir?“ segir hann. „Ek vilda,“ segir hon, „at þú léðir mér net þín.“ Hann svaraði: „Ek hefi þrjú til, ok er eitt fornt mjök, en tvau eru ný ok hafa eigi höfð verit; haf hvárt

er þú vill, tvau eða þrjú.“ Hon kvaðst þau nýju hafa vilja; ok skildu at því. Síðan fara þau í brott. Þórhallr spurði: „Hvert skulu vit nú fara?“ „Nú skal,“ segir hon, „finna Ásbrand karl, bróður minn.“ Hann bjó á Ásbrandsstöðum; hann var þeira brœðra elztr; hann átti systur Hávarðs karls. Hann átti son er Hallgrímr hét; hann var ungr at aldri, en bæði mikill ok sterkr, ófríðr sýnum, en þó karlmannlegr. Ok er Bjargey kemr þar, fagnar Ásbrandr henni vel ok bað hana þar vera. Hon kvaðst skyldu heim um kveldit. Hann spurði: „Hvat viltu þá? ok kemr þú þó sjaldan at finna frændr þína.“ „Lítit er erendit,“ segir hon, „vér erum svá óbirg um torffœri, ok vilda ek gjarna, at þú léðir mér torföxi þína?“ Hann svarar brosandi: „Hér eru tvær til, ok önnur ryðfrakka mikil, forn ok skörðótt, ok þykkir nú til einkis fœr; önnur er ný ok mikil, ok hefir til einkis höfð verit.“ En hon kvaðst hafa vilja þá enu nýju, — „þá er ek læt vitja.“ Hann svaraði, at hon skal ráða. Síðan fara þau heim á Hávarðsstaði um kveldit.

9. Líða nökkurir dagar þar til er henni þótti ván, sem Þorbjörn mundi vestan koma. Ok einn dag gekk hon at sæng Hávarðs ok spurði, hvárt hann svæfi. Hann settist upp við, ok kvað vísu:

(2) Eigi hefr á augu
(undskíðs) komit síðan
(dyggr hné) óf (und eggjar
óðstefnir) mér svefna,
síz hræstorðar harðan
hjör gerðu styr börvar,
ótt, þeirs Áleif létu
alsaklausan falla.

„Þat er víst,“ segir hon, „at þetta er allmikil lýgi, at þú hafir aldri sofit á þrimr árum, en þó er nú upp at standa ok gera sik sem vaskastan, ef þú vill hefna Óláfs sonar þíns, því at eigi verðr hans hefnt um aldr þinn, ef eigi verðr á þessarri nátt.“ En er hann heyrði ummæli hennar, spratt hann upp ór sænginni ok fram á gólfit, ok kvað þá vísu:

(3) Ákat hœgt (af hœgu
hljóð veiti mér sveitir)
enn í elli minni
í-vegstafi segja,
síz vel hressan vissak
vápna Njörð at jörðu,
minn vas sonr at sönnu
snjallr aflstuðill, fallinn.

Hávarðr var þá enn sprækasti ok skorti eigi göngu. Hann gekk til kistu einnar mikillar, hon var full af vápnum, ok lauk henni upp, tók hjálm á höfuð sér, ok fór í sterka brynju. Hann leit þá upp ok sá, at már einn fló yfir glugginn. Hann kvað vísu:

(4) Hlakkar hagli stokkinn
hræs es kemr at sævi
— móðr krefr morginbráðar —
már valkastar báru.
Svá gól fyrr þá's feigir
folknárungar váru
gunnar haukr, es gaukar
Gauts bragða spá sagðu.

Hann vápnaðist skjótt ok fimlega; hann bjó ok Þórhall með góðum vápnum. Ok er þeir váru búnir, sneri hann at Bjargeyju ok mintist við hana; kvað þá eigi sýnt vera, nær þau fyndist. Hon bað hann vel fara. „Þarf ek eigi at hafa eggjunarorð við þik um hefnd eftir Óláf son okkarn, með því at ek veit, at þar fylgir kapp hreysti er þú ert.“ Eftir þat skildu þau. Gengu þeir ofan til sjávar, hrundu fram sexærum bát ok tóku til ára; léttu eigi fyrr en þeir kómu fyrir bœ Valbrands. Þar var eyrartangi langr, er gekk út í sjóinn; lögðu þeir þar at bátinn. Bað Hávarðr Þórhall at gæta báts-ins, en hann gekk upp til bœjarins; hann hafði spjót í hendi; var þat ágætt vápn. Ok er hann kom upp á völlinn, váru þeir þar feðgar. Þeir brœðr váru af klæðunum, ok rökuðu upp töðuna; þeir höfðu tekit af sér skóna ok sett á völlinn hjá sér; váru þat upphávir skór. Valbrandr gekk í móti Há-varði ok fagnaði honum vel, ok bauð hon-um þar at vera. Hann kvaðst þar eigi vera

mega, — „em ek kominn at vitja nóta þinna, er þú léðir systur þinni.“ Hann gekk at sonum sínum ok mælti: „Hér er kominn Hávarðr mágr ykkarr, ok er þann veg búinn, sem þá er hann mundi ætla til stórræða nökkurra.“ Ok er þeir heyra þetta, kasta þeir hrífunum ok hlaupa til klæða sinna. Ok er þeir skyldu taka skóna, höfðu þeir skorpnat í skininu. Þeir stigu í ofan sem skjótast, svá at þegar gekk skinnit af hælunum, ok er þeir kómu heim, váru skórnir fullir af blóði. Valbrandr fekk sonum sínum góð vápn, ok mælti: „Veitið Hávarði góða fylgd, hyggið meir á hefnd, en hvat eftir kemr.“ Eftir þat fóru þeir á Þorbrandsstaði; váru þeir ok skjótt búnir Oddr ok Þórir. Fóru nú þar til er þeir kómu á Ásbrandsstaði. Krafði Hávarðr þar torföxarinnar. Bjóst Hallgrímr frændi hans þá til ferðar með honum. Ánn er maðr nefndr; hann var heimamaðr Ásbrands; hann hafði húskarls verk. Hann var fóstri Hallgríms, ok bjóst til ferðar með þeim. Ok er þeir váru búnir, fara þeir þar til er bátrinn var; fagnaði Þórhallr þeim vel. Váru þeir átta saman, ok hverr öðrum víglegri. Þá mælti Hallgrímr við Hávarð frænda sinn: „Hví fórtu svá heiman, frændi, at þú hafðir hvárki sverð né öxi?“ Hann svaraði: „Verði svá vel, at vér finnim Þorbjörn Þjóðreksson, eftir várn skilnað skaltu annat mæla,

því at mér ætla ek sverðit Gunnloga, er bezt vápn er.“ Þeir báðu hann lúka heilum munni sundr. „Væri oss nú mikit undir, at oss tœkist karlmannlega til handa. Þat var mjök at áliðnum degi. Þeir hrinda þá fram bátinum ok stigu þar á ok tóku til ára. Þeir sá, at hrafnaflokkr mikill fló fyrir þeim ok yfir eyrartangann, er fyrir þeim var. Hávarðr kvað þá vísu:

(5) Efna hygg þats Yggjar
ek hef heitit má feita,
sundlíri flýgr sára
svangr fyr eyrar tanga.
Veitk at vér munum hljóta
(vel 's fallit þat) allir,
hljómr 's af hjörva glaumi,
Hallgrímr, farar tíma.

Þeir fóru yfir sundit, ok var hvast mjök á firðinum ok fengu mjök framanvátt; sóttu þeir drengilega, ok léttu eigi fyrr, en þeir kómu fyrir Laugaból. Var þar gott at at leggja, fyrir því, at Þorbjörn hafði látit gera þar höfn góða; hann hafði látit ryðja ok hreinsa alt inn at landi. Var þar atdjúp mikit; mátti þar fljóta skúta, eða stœrri skip þó at vildi. Þar váru ok grafin niðr rif stór fyrir hlunna ok festir endarnir grjóti; þurfti þar engi maðr vátr at verða, þó at af skipi stigi eða á skip, hvárt er var meira skip eða minna, en uppi yfir var malarkampr hár; fyrir ofan kampinn stóð hurðarnaust mikit,

ok var vel um horfit; til annarrar handar var lón mikit fyrir ofan kampinn. Frá naustinu sá engi í fjöruna, en af malarkampinum mátti bæði sjá til naustsins ok í fjöruna. Ok er þeir koma at landi, hlaupa þeir af bátinum. Þá mælti Hávarðr: „Nú skulum vér bera bátinn upp yfir kampinn á lónit; vér skulum ok vera fyrir ofan kampinn, svá at þeir megi eigi þegar sjá oss; verum ok eigi of veiðibráðir; hlaupi engi fyrr upp, en ek segi fyrir.“ Var þá mjök dimmat.

10. Þar er nú til máls at taka, at Þorbjörn ok þeir félagar fóru vestan tíu saman á skútunni. Var Sturla þar ok Þjóðrekr son hans, Þorbjörn ok Vakr, Brandr enn sterki ok tveir húskarlar; höfðu þeir hlaðit mjök skútuna. En þetta sama kveld koma þeir við Laugaból fyrir myrkr. Þá mælti Þorbjörn: „Vér skulum fara at engu ótt, ok skulum vér láta fljóta skútuna hér í nátt ok eigi af bera nema vápn vár ok klæði; er nú veðr gott ok þurrlegt. Skaltu, Vakr, bera upp vápn vár.“ Hann tók fyrst sverð þeira ok spjót ok bar upp at naustinu. Þá mælti Torfi: „Tökum fyrst sverð þeira ok þann sem fylgir.“ „Látum vera enn,“ segir Hávarðr. Hann bað Hallgrím fara ok taka sverðit Gunnloga ok fœra sér. Ok er Vakr gekk ofan, hljóp Hallgrímr ok tók sverðit ok fœrði Hávarði. Hann brá á loft við, ok skók meðalkaflann. Vakr gekk upp í annat

sinn, ok hafði hlaðit á bak sér skjöldum, en stálhúfum hafði hann hlaðit á handlegg sér; hann hafði hjálm á höfði. Ok er hann var kominn upp með lóninu, þá hlupu þeir upp ok ætluðu at taka hann. Ok er hann heyrir harkit til þeira, þóttist hann vita, at ófriðr mundi vera; ætlaði hann at skunda til þeira með vápnin. Ok er hann bregðr við hart, skruppu honum fœtrnir við lónit, svá at höfuðit kemr fyrst niðr á honum. Var þar blautt mjök, en vatnit grunt, en maðrinn þungr á sér með vápnum öllum; getr hann ok eigi upp staðit, en engi þeira vildi duga honum, ok lýkr svá ævi Vakrs, at hann deyr þar. Ok er þeir sá þat, hlaupa þeir ofan á malarkampinn. Ok er þetta sér Þorbjörn, kastar hann sér þegar á sund ok legst frá landi. Þetta sér fyrst Hvarðr karl, skundar þegar ok kastar sér á sund eftir Þorbirni. Svá er sagt um Brand enn sterka, at hann hleypr at ok rífr upp einn hlunn, þat var hvalrif mikit, ok rekr í höfuð fóstra Hallgríms. Hallgrímr var þá ofan kominn af mölinni ok sá, at Ánn fell. Hann hljóp at með reidda öxina ok hjó í höfuð Brandi ok klauf hann í herðar niðr, ok í þessarri svipan hlupu þeir á sund Þorbjörn ok Hávarðr. Ok er hann sér þat, hleypr hann þegar eftir þeim. Torfi Valbrandsson hleypr í móti Sturlu; var hann bæði mikill ok sterkr ok

hverjum manni betr vígr; hann var ok með vápnum sínum öllum. Þeir börðust bæði lengi ok drengilega.

11. Nú verðr þar til at taka, er þeir Þorbjörn eru ok Hávarðr; þeir leggja frá landi; var þat langt sund, þar til Þorbjörn kom í eitt sker, er þar liggr frammi fyrir. Ok er hann kemr í skerit, þá kom Hávarðr at framan. Ok er Þorbjörn sér þat, var hann vápnlauss fyrir; þrífr þá upp stein mikinn ok ætlaði at keyra í höfuð honum. Ok er Hávarðr sér þat, kom honum í hug, at hann hafði heyrt sagt utan ór löndum, at þar var annarr siðr boðaðr, en norðr í lönd, ok með því ef nökkurr kynni honum þat at segja, at sú trúa væri betri ok fegri, þá skyldi hann því trúa, ef hann sigraði Þorbjörn. Ok eftir þat lagði hann sem harðast at skerinu. Ok er Þorbjörn ætlaði at kasta steininum, skruppu honum fœtrnir ok varð honum hált á grjótinu, svá at hann fell á bak aftr, en steinninn fellr ofan á bringspalir honum, ok verðr honum ósvipt við; ok í því kom Hávarðr í skerit, ok lagði hann þegar í gegnum með sverðinu Gunnloga. Hallgrímr var þá upp kominn í skerit. Hávarðr hjó þá um þvert andlitit ok klauf tennr ok jaxla, ok þar niðr í gegnum. Hallgrímr spurði, hví hann gerði svá við dauðan mann. Hávarðr svaraði: „Þat var mér þá í hug, er Þorbjörn rak knýtilskautann á nasir mér;

hrundu þar ór tennr ok jaxlar, er hann hafði höggvit ór Óláfi syni mínum með enu sama sverði.“ Síðan lögðust þeir til lands. Þótti mönnum síðan, þeim sem um töluðu, Hávarði hraustlega farit hafa, er hann lagðist út á fjörðinn, en vissi eigi til, at skerit væri út undan; var þat þó all-langt sund. Ok er þeir kómu upp at mölinni, hljóp maðr mót þeim með reidda öxi; sá var í blám stakki ok gyrðr í brœkr. Þeir snúa í mót honum; ok er þeir fundust, kenna þeir þar Torfa Valbrandsson, ok fögnuðu þeir honum vel. Spurði Torfi, hvárt Þorbjörn væri dauðr. Hávarðr kvað vísu:

(6) Mótreyni klauf'k mána
malma braks í jaxla,
hegg létk alms í augu
eitt högg staðar leita;
sákat hitt at hrykki
hringmerkðr fetilstingi,
hlyn (Gunnlogi) Gunnar
(gall) harðan sák falla.

Hávarðr spurði, hvat þeir hefði at gert. Torfi sagði, at Sturla væri fallinn ok húskarlarnir, — „enda er Ánn dauðr.“ Hávarðr kvað vísu:

(7) Vér höfum felda fjóra,
(feng telk í því drengjum)
brátt, þeirs blóðgan létu
Bjargeyjar son deyja;

enn af órum mönnum
(eirð vas fallin geira)
þanns vas hœfðr með hlunni
Hallgrímr kveðr nú fallinn.

Þeir gengu þá upp at naustinu; váru þeir þar fyrir félagar, ok fögnuðu þeim vel. Þá spyrr Eyjólfr Valbrandsson, hvárt eigi skyldi drepa þrælana. Hávarðr kvað eigi at hefndara Óláfs sonar síns, þó at þeir dræpi þrælana, — „veri þeir hér í nátt, ok geymi svá at engir steli af rekunum.“ Þá spurði Hallgrímr, hvat þeir skyldi þá at hafast. Hávarðr svaraði: „Vér skulum taka skútuna, ok alt þat oss þykkir slægr til, ok halda undir Mánaberg ok finna Ljót kappann; væri heldr hefnd í slíkum manni, sem hann er, ef svá vildi verða.“ Þeir taka nú skútuna ok marga gripi, þá er þeir frændr höfðu átt, ok róa út eftir firði ok framan at Mánabergi. Þá mælti Hávarðr: „Nú munum vér verða með ráðum at at fara; er Ljótr varr um sik; á hann jafnan sökótt. Hann lætr vaka yfir sér hverja nátt; hann liggr í lokrekkju læstri hverja nátt; jarðhús er í hvílugólfinu, ok er annarr jarðhússmunninn á baki húsunum; hefir hann ok margt manna með sér.“ Þá mælti Torfi Valbrandsson: „Þat er mitt ráð, at vér berim eld at bœnum, ok brennum inni hvert mannsbarn.“ Hávarðr sagði, at eigi skyldi svá vera, — „skulu þit Hallgrímr frændi vera uppi á húsunum ok gæta þess

jarðhússmunnans, er út má ganga, trúi ek ykkr bezt til; hér eru ok tvennar dyrr framan á bœnum; á skálanum eru ok tvennar dyrr; nú skulu vit Eyjólfr ganga inn aðrar, en þeir brœðr, Oddr ok Þórir aðrar, ok svá í skálann, en þú, Þórhallr, skalt gæta hér skútunnar ok verja með karlmensku, þó at þess þurfi með.“ Ok er hann hefir til skipat, svá sem hann vill, þá ganga þeir heim at bœnum. Útibúr mikit stóð í túni, ok maðr einn sat undir veggnum með vápnum. Ok er þeir koma mjök svá at upp, sér hann mennina ok sprettr upp ok hleypr ok ætlar at gera vart við komu þeira. Hallgrímr gekk fyrstr þeira félaga; hann skaut spjóti eftir honum, ok rak í gegnum hann við vegginn. Dó hann þegar þar á spjótinu. Eftir þat gengu þeir þangat sem ætlat var; þeir Torfi ok Hallgrímr þangat sem útganga var á bœnum.

12. Svá er sagt, at Hávarðr snarar inn í skálann; brann þar ljós et efra, en dimt et neðra; hann gekk þar at hvílugólfinu. Bar þá svá til, at húsfreyja var eigi í sæng komin; var hon í stofu ok konur hjá henni; var þá eigi læst hvílugólfit. Hávarðr slær flötu sverðinu á hurðina. Ljótr vaknaði við ok spurði, hverr harkaðist. Hávarðr karl segir til sín. Ljótr mælti þá: „Hví ertu hér, Hávarðr karl? Var oss sagt í fyrra dag, at þú værir at dauða kominn.“ Hávarðr svaraði:

„Annars dauða máttu fyrr spyrja; kann ek at segja þér víg brœðra þinna, Þorbjarnar ok Sturlu.“ Ok er hann heyrir þetta, hljóp hann upp í rúminu ok grípr ofan sverð, er hekk yfir honum. Ljótr bað menn upp standa í skálanum ok taka til vápna. Hávarðr hljóp þá upp í hvílugólfit ok hjó til Ljóts á öxlina vinstri; en Ljótr brást við hart, ok berr sverðit út af öxlinni ok flusti ofan handlegginn ok af höndina í ölnbogabót. Ljótr hljóp fram ór rúminu með brugðit sverðit, ok ætlaði at höggva til Hávarðs. Þá var Eyjólfr upp kominn, ok hjó á öxlina hœgri ok af höndina, ok feldu þeir þar Ljót. Þá var yss mikill í skálanum. Vildu húskarlar Ljóts þá upp standa ok taka til vápna. Váru Þorbrands synir þá inn komnir. Fengu menn þá einstaka slög ok skeinur. Þá mælti Hávarðr, bað menn vera sem kyrrasta, ok sýna ekki ilt af sér, — „ella drepum vér hvert mannsbarn á fœtr öðru.“ Þykkir þeim þá betr at liggja sem kyrrastir. Var Ljótr fám harmdauði, þó at þeir hefði verit með honum. Eftir þat snúa þeir út; vildi Hávarðr þar eigi at gera fleira. Þá kómu þeir á móti þeim, Torfi ok Hallgrímr; höfðu þeir þá ætlat til inngöngu, ok spurðu, hvat at hefði gerzt. Hávarðr kvað þá vísu:

(8) Hratt gekk sonr, þás sótti
sunnu bekks at runni,

(hvatr frák at brá bitrum
blóðísi) Geirdísar;
enn réð Eyjólfr minnask
eggleiks við kyn seggja,
geymi-Baldr at gjalda,
gunnbliks, jöru runnum.

Síðan gengu þeir ofan til skútunnar, ok heilsaði Þórhallr þeim vel. Þá spurði Torfi Valbrandsson, hvat nú skyldi at hafast. „Nú skal leita til traustS nökkurs; þó at eigi verði hefndin jafnmikil sem ek vilda, þá munum vér þó eigi einhlítir til at halda oss eftir þessi verk, eru enn margir frændr Þorbjarnar, þeir er mikils eru verðir; þykkir mér líkast at leita til Steinþórs á Eyri; hefir hann helzt haft tilmæli við mik, ef ek þyrfta nökkurs við.“ Allir þeir báðu hann fyrir sjá, ok sögðust þat vilja gera, sem hann vildi, ok eigi fyrr við skiljast, en hann sæi ráð fyrir. Eftir þat halda þeir út á fjörðinn. Tóku þeir at spenna árarnar, en Hávarðr settist við stjórn. Þá mælti Hallgrímr, ok bað Hávarð kveða vísu nökkura. Hávarðr kvað þá vísu:

(9) Heldr höfum heiftir goldit,
Hallgrímr, saman allir,
(vígs iðrumk þess þeygi)
Þjóðreks sonum stórar.
Urðu œski-Nirðir
oddregns of sök vegnir,
ætt þjóðar veitk eyði
ímgjarna Þorbjarnar.

13. Nú er ekki at segja frá þeira ferð fyrr en þeir koma á Eyri; var þat þann tíma dags, er Steinþórr sat at borðum með menn sína. Þeir ganga í stofuna fjórir saman með vápnum; gekk Hávarðr fyrir Steinþór, ok kvaddi hann. Steinþórr tók kveðju hans ok spurði, hverr hann væri. Hann kvaðst Hávarðr heita. „Vartu í búð várri í fyrra sumar?“ Hann kvað svá verit hafa. Steinþórr mælti: „Hafi þér sét ólíkara mann, piltar, sjálfum sér, er hann er nú, eða þá var hann; sýndist mér sem hann gæti varla gengit staflauss á milli búða, ok oss þótti líklegr til kararmanns, með því at honum skapraunaði mjök; en nú sýnist mér maðrinn enn gervilegasti undir vápnum; eða segi þér nökkut tíðenda?“ Hávarðr svaraði: „Vér segjum víg Þorbjarnar Þjóðrekssonar ok brœðra hans, Ljóts ok Sturlu Þjóðrekssona, Brands ens sterka ok þeira sjau saman.“ Steinþórr svaraði: „Þetta eru mikil tíðendi; eða hverir hafa þetta gert, er drepit hafa niðr kappa ena mestu ok stóreflismenn?“ Hávarðr mælti ok segir, at þeir frændr hafi þat gert. Steinþórr mælti ok spurði, hvert Hávarðr ætlaði at leita trausts eftir slíkt stórvirki. Hávarðr svaraði: „Þat hefi ek ætlat, sem nú er orðit, at leita til þín; þótti mér þú þat mæla í fyrra sumar á þingi, ef ek þyrfta lítillar liðveizlu, at ek munda eigi síðr koma til þín, en til annarra höfðingja.“

Steinþórr svaraði: „Eigi veit ek, nær þú þykkist mikillar þurfa, ef nú þarftu lítillar; en þat máttu hugsa, at eigi munda ek þá góðr viðtakna, ef nökkurs þyrfti við, er nú læt ek seint við; skal ok eigi svá vera; vil ek bjóða þér, Hávarðr, hér at sitja með félögum þínum þar til er þessi mál koma til vegar; vil ek ok því heita, at rétta yður mál, því (at) mér lízt svá á yðr, at sá mun betr hafa, er við yðr tekr, ok er eigi víst, at jafnröskva menn fái sem þér eruð; hefir þetta meir gengit eftir málefnum, en líkindum." Hávarðr kvað þá vísu:

(10) Nús jafnöndum efni
angrsólar fram ganga
varra lands, þeirs vilja
viggs temjendr sik fremja;
vesa kveða, högg en höggvin
hjör saklausa börva,
Ísfirðinga, urðu
eirlaust, farit trausti.

Þeir þökkuðu Steinþóri mikilmannlegt boð. Hann bað taka við klæðum þeira ok vápnum ok fá þeim þurr klæði. Ok er Hávarðr tók af sér hjálminn ok steypir af sér brynjunni, þá kvað hann:

(11) Hlógu herðidraugar
hvinnendr of sök minni
fróns þás frænda mínum
fellidómr réð bella;

nú mun síz vegnir váru
víg-Njörðungar hörðu,
hafs í hverju bjargi
hóts annan veg þjóta.

Steinþórr bað Hávarð at ganga til bekkjar ok sitja gegnt sér, ok skipa þar félögum sínum hjá sér. Hávarðr gerði ok svá; skipar Hallgrími frænda sínum innar frá sér, en innar frá honum sitja þeir Þórir ok Oddr Þorbrandssynir, en utar frá Hávarði sátu þeir Torfi ok Eyjólfr Valbrandssynir, þá Þórhallr, þá heimamenn þeir sem áðr sátu. Ok er þeir setjast niðr, kvað Hávarðr vísu:

(12) Hallgrímr skulum heiman,
hlítik vætki (lítit
uggik) ógnar-málum,
(iðvandr) ór stað bíða,
en víg þau's vér vágum,
vildak aldrigi gjalda
geira gæti-áru,
gjörvall í strá falli.

Þá mælti Steinþórr: „Auðheyrt er þat nú, Hávarðr, at þér gengr nú flest eftir vilja, enda væri þá svá ok, ef ekki eftirmál mundi verða eftir jafnhrausta menn ok ríka, sem þeir váru allir frændr, ok svá miklir menn, sem enn eru til eftirmálsins.“ Hávarðr kveðst aldri hugsa um eftirmál; kvað lokit því heðan af, at hann mundi hafa nökkura sorg eða angr í sínu hjarta, ok þykkja eigi þann veg vel, sem af reiddi hans mál. Var hann

ok svá kátr ok glaðr við hvert mannsbarn sem ungr væri. Spyrjast nú þessi tíðendi víða, ok þótti með mestum ólíkendum verða. Sátu þeir nú á Eyri með Steinþóri bónda. Skorti þar eigi fjölmenni mikit ok enn mesta fagnað; þar var eigi færa en sex tigir vígra manna.—Hverfum nú frá, er þeir sitja á Eyri með Steinþóri bónda í góðum fagnaði ok með miklum kostnaði.

14. Ljótr hét maðr; hann bjó á Rauðasandi; hann var kallaðr Hólmgöngu-Ljótr. Var hann bæði mikill ok sterkr ok enn mesti hólmgöngumaðr. Systur hans hafði átta Þorbjörn Þjóðreksson. Er svá sagt, at Ljótr væri enn mesti ójafnaðarmaðr, ok hafði öxi í höfði hverjum manni, er eigi vildi laust láta fyrir honum þat er hann vildi, ok báru engir menn frjálst höfuð fyrir honum þar um Rauðasand ok víðar annars staðar. — Þorbjörn hét maðr; hann bjó þar sem heitir á Eyri; hann var auðigr maðr at fé, ok kominn mjök á enn efra aldr, ok eigi mikilmenni at skapi. Hann átti tvá sonu; hét annarr Grímr, en annarr Þorsteinn. Svá er sagt, at þeir Ljótr ok Þorbjörn áttu eitt veitiengi báðir saman; var þat en mesta gersemi. Var svá skilit, at sitt sumar skyldu hafa hvárir, en sá lœkr fell fyrir neðan bœ Ljóts, er hljóp á engit á várit. Váru þar í stíflur ok vel um búit. Fór svá jafnan, þá er Þorbjörn átti at hafa engit, at hann náði aldri lœkn-

um, ok fór svá, at Ljótr lét næsta þau orð um fara, at Þorbjörn ætti eigi engit, ok skyldi hann eigi þora at eigna sér. ok er Þorbjörn heyrði þetta, þykkist hann vita, at Ljótr mun þat efna, sem hann hefir heitit. Var skamt milli bœja þeira. Ok einn dag fundust þeir; spurði Þorbjörn, hvárt Ljótr ætlaði at taka af honum engit. Ljótr svaraði, ok bað hann ekki orð til leggja, — „skal þér eigi duga heldr en öðrum at kvarta um þat, er ek vil gera láta; ger annat hvárt, at þú lát þér vel líka þat er ek vil gera, elligar rek ek þik brott af eignum þínum; skaltu hvárki hafa engit né annat.“ Ok er Þorbjörn vissi ójafnað Ljóts, en hann hafði of fjár, þá kaupir hann engit eftir því, sem Ljótr kvað á, ok gaf fyrir sex tigu hundraða þegar í stað, ok skilja at því. Ok er sveinarnir spyrja þetta, verða þeir stórilla við ok kalla þetta et mesta arfrán, at kaupa þat, er hann átti áðr. Spyrst þetta nú víða. Þeir brœðr gættu fjár föður síns; var Þorsteinn tólf vetra, en Grímr tíu. Þat var einn dag á öndverðum vetri, at þeir brœðr gengu til fjárhúsa; hafði veðr komit mikit, ok ætluðu at vita, hvárt heim væri kominn allr fénaðrinn. Þat bar saman, at Ljótr hafði gengit um morguninn til reka sinna. Hann var umsvifsmaðr mikill um bú sitt. Þat var í þann tíma, er sveinarnir váru komnir at fjárhúsum, þá sjá þeir, at Ljótr gengr neð-

an frá sjónum. Þá mælti Grímr við Þorstein bróður sinn: „Sér þú Hólmgöngu-Ljót, þar sem hann gengr neðan frá sjónum?“ „Hví mun ek eigi sjá hann?“ segir Grímr. Þá mælti Þorsteinn: „Mikinn ójöfnuð gerir Ljótr þessi oss ok öðrum mönnum, ok er mér þat í skapi, at hefna, ef ek gæti.“ Grímr mælti: „Þetta er óvitrlega mælt, at þú mundir sýna nökkura óvísu af þér við slíkan kappa, sem Ljótr er, ok gildari en fjórir eða fimm menn aðrir, þó at mjök sé vaxnir, ok er hann eigi barna fœri.“ Þorsteinn svaraði: „Eigi gerir at letja mik; skal ek ráða alt at einu, en þú munt líkjast föður þínum ok vilja vera ræningi Ljóts sem margir aðrir.“ Grímr svaraði: „Með því þér er þetta í hug, frændi, þá mun þér verða of lítit gagn at mér, en slíkt sem er, þá mun ek veita þér eftir megni.“ „Þá ferr vel,“ segir Þorsteinn, „ok má vera, at gangi eftir málaefnum.“ Þeir höfðu handöxar í hendi, ok váru þær litlar ok bitrlegar. Standa þeir nú ok bíða til þess, er Ljót berr at húsinu. Hann snarast fram hjá þeim; hafði Ljótr bolöxi í hendi. Hann gengr leið sína ok lætr sem hann sjái eigi sveinana. Ok er hann berr fram hjá þeim, þá höggr Þorsteinn á öxlina á Ljóti; öxin beit eigi, en þó varð höggit svá mikit, at höndin gekk ór axlarliðnum. En er Ljótr sá, at sveinarnir vildu glettast við hann, snarast hann við ok hóf upp öx-

ina ok ætlaði at slá Þorstein með öxinni; ok í því er hann reiðir upp öxina, hleypr Grímr at, ok höggr af Ljóti höndina fyrir ofan úlflið; fellr þá niðr höndin með öxinni. Láta þeir þá skamt höggva í milli, ok er eigi sagt líklegra en svá, at þeir fella þar Hólmgöngu-Ljót, en verða eigi sárir. Grafa þeir hann niðr í fönnina ok gengu þar frá. Ok er þeir koma heim, var faðir þeira í durum úti ok spurði, hví þeim hefði svá seint orðit, eða hví blóðug væri klæði þeira. Þeir segja víg Ljóts. Hann spyrr, hvárt þeir hefði drepit hann. Þeir segja, at svá var. Þá mælti hann: „Verðið í brott, vándir óhappamenn; hafi þit unnit et mesta óhappaverk, ok drepið enn mesta höfðingja ok várn formann. Munu þit þat hafa at gert, at ek mun gerr af eignum mínum, ok öllu því er ek á, en þit munuð drepnir, ok er þat allvel. Þorbjörn hljóp þá brott ok út frá bœnum. Grímr mælti: „Fáumst vit aldri við skrattakarl þenna, er svá lætr leiðinlega, ok er þetta eigi meðal vesalingr, hversu sér lætr.“ Þorsteinn svaraði: „Finnum vit hann, því at þat grunar mik, at hann sé eigi jafnreiðr sem hann lætr til reiðulega.“ Eftir þat ganga þeir at honum. Þorbjörn mælti glaðlega við þá ok bað þá bíða sín þar. Hann gekk þá heim, ok var litla stund á brott; hann kom aftr með hesta tvá vel búna. Þá mælti Þorbjörn, at þeir skyldi stíga á bak, — „vil ek senda ykkr

taka við ykkr; er hér gullhringr, mikil gersemi, er þit skuluð gefa honum; hefir hann oft til mælt, ok fengit aldri, en nú skal lausan láta fyrir ykkra nauðsyn.“ Eftir þat minnist karl við sonu sína, ok bað þá vel fara ok heila hittast. Er nú eigi sagt frá þeira ferð, fyrr en þeir koma á Eyri; var þat snemma dags. Ganga þeir til stofunnar, ok var hon altjölduð ok skipuð á báða bekki; skorti þar eigi glaum né gleði. Þeir ganga fyrir Steinþór ok kveðja hann vel. Hann tók vel kveðju þeira. Hann spurði, hverir þeir væri. Þeir sögðu nöfn sín ok föður síns. Þá mælti Þorsteinn: „Hér er hringr, er faðir minn sendi þér, ok með kveðju sína ok bað þess, at þú veitir okkr vetrvist í vetr, eða lengr þó at vit þyrftim.“ Steinþórr tók við hringnum ok mælti: „Segi þit nökkur tíðendi?“ Þeir segja víg Ljóts ok svá þat, at þeir hefði drepit hann. Steinþórr svaraði: „Þetta er enn orðit undarlega, at tvau ungmenni hafa orðit at skaða þvílíkum kappa, sem Ljótr var; eða hvat var til saka?“ Þeir sögðu slíkt, sem þeim þótti vera. Steinþórr mælti: „Þat er ráð mitt, at þit gangið yfir fyrir hann Hávarð hærukarlinn, er sitr gegnt mér; spyrið hann eftir, hvárt hann vill taka við ykkr eða eigi í sveit með sér.“ Þeir gera nú svá; ganga fyrir Hávarð. Hann fagnar þeim vel ok spurði tíðenda, ok lét sem hann hefði ekki heyrt, en þeir

sögðu honum frá sem innilegast. Ok er lokit var rœðu þeira, sprettr Hávarðr upp í móti þeim ok kvað vísu:

(13) Þekt liggr vár á vígi
(váruð hollir styrþollum,)
ann ek ægis runnum,
ógólegu, sólar:
þann vissak mér manna
mest alls at hlít fallinn,
orð spyri fárleg fyrðar
flest andskotum vestan.

Hávarðr skipar þeim brœðrum utar frá sér. Sátu þeir þar glaðir ok kátir. Spyrjast nú þessi tíðendi um allan Rauðasand ok víða annars staðar. Finst Ljótr nú dauðr undir veggnum. Var þá farit til Þorbjarnar, ok hann at spurðr. Þrætti Þorbjörn eigi, at synir hans hefði drepit hann. Ok með því at Ljótr var óvinsæll um Rauðasand, ok Þorbjörn kvaðst hafa illa við orðit ok rekit þá á brott, ok þat bera heimamenn með honum, þá verðr þar eigi eftirmál at sinni. Sezt Þorbjörn um kyrt í búi sínu.

15. Nú er þar til at taka, at þeir sitja á Eyri allir saman vel haldnir. Verðr Steinþóri kostnaðarsamt, svá margt fjölmenni sem hann hafði, ok þurfti stóran kostnað til at leggja, svá mikla rausn sem hann helt. — Atli hét maðr, er bjó í Otradal, ok átti systur Steinþórs á Eyri, er Þórdís hét. Atli var manna minstr ok vesalligstr, ok svá er sagt,

at þar eftir væri skaplyndi hans, at hann væri enn mesti vesalingr, ok var þó stórra manna, ok svá auðigr, at hann vissi varla aura sinna tal; hafði Þórdís verið gift Atla til fjár. Svá er sagt, at bœrinn í Otradal væri mjök af almannaveg; þat var út öðrum megin fjarðarins gegnt Eyri. Atli tímdi eigi at halda vinnumenn; vann hann bæði nátt ok dag slíkt er hann mátti. Hann var ok svá einþykkr, at hann vildi ekki eiga við aðra menn, hvárki gott né ilt. Hann var enn mesti búmaðr; hann átti útibúr mikit; váru þar í alls konar gœði; þar váru inni hlaðar stórir ok alls konar slátr, skreið ok ostar ok alt þat, er hafa þurfti. Atli hafði þar gert sæng sína, ok lágu þau þar hverja nátt. Svá er sagt, at einn morgin var Steinþórr snemma á fótum; hann gekk at sæng Hávarðar ok tók á fótum hans ok bað hann upp standa. Hávarðr spratt upp skjótt ok fram á gólfit. Ok er hann stóð upp, þá stóð upp hverr at öðrum þeira félaga, því at þat var vandi þeira, at allir gengu hvert er einn þurfti at fara. Ok er þeir váru allir búnir, gengu þeir út í túnit. Steinþórr var þar fyrir með nökkura menn. Þá mælti Hávarðr: „Búnir erum vér, bóndi, at fara hvert er þér vilið láta fara; viljum vér gjarna þér fylgja, hvárt sem er ríflegt eða óríflegt, en þat er eftir metnaðar míns, at ek vil eigi vera í þeiri ferð, er ek veit eigi, hvert ek skal

fara.“ Steinþórr mælti: „Ek ætla at fara til Atla mágs míns, ok vil ek, at þér veitið mér brautargengi.“ Þeir gengu ofan til sjóvar; var þar skúta, sú er þeir höfðu tekit af Þorbirni. Þeir hrundu fram skútunni ok tóku til ára, ok reru yfir á fjörðinn. Þótti Steinþóri þeir félagar til alls harðfengilega taka. Þenna morgin stóð Atli bóndi snimma upp ok gekk af sæng sinni. Atli var svá búinn, at hann var í hvítum stakki, stuttum ok þröngum; var maðrinn eigi skjótlegr á fœti; var hann bæði vesalmannlegr ok ljótr at sjá, sköllóttr ok inneygr. Hann gekk út ok sá til veðrs. Veðr var kalt ok frost mikit. Hann sá at skip fór handan yfir fjörðinn, ok komit mjök at landi, ok kendi þar Steinþór bónda mág sinn, ok varð eigi gott við. Garðr stóð í túninu ok meir út á völlinn; stóð þar í heykleggi, ok dregit af öllum megin. Þat var bragð Atla, at hann hljóp í garðinn ok velti kleggjanum ofan á sik, ok lá Atli þar undir. Nú er at segja frá Steinþóri ok þeim öllum saman, at þeir koma at landi ok ganga upp til bœjar, ok er þeir koma í útibúrit, þá spratt Þórdís upp ok fagnaði vel bróður sínum ok öllum þeim, ok kvað hann sjaldsénan þar. Steinþórr spyrr, hvar Atli mágr hans var. Hon kvað hann fyrir litlu út genginn. Steinþórr bað þá leita hans. Þeir leituðu hans um bœinn, ok fundu eigi, ok segja síðan Steinþóri. Þá mælti Þórdís:

„Hvat viltu frændi til vár?“ Hann svarar: „Þat hafða ek ætlat, at Atli skyldi hafa gefit mér eða selt mér föng nökkur.“ Hon svaraði: „Eigi þykkist ek síðr ráða eiga, en Atli; vil ek at þú hafir slíkt, er þú vill.“ Hann kvaðst þat gjarna vilja. Ryðja þeir búrit ok bera ofan á skútuna til þess at hon var hlaðin; váru þat alls konar föng. Þá mælti Steinþórr: „Nú skulu þér fara heim á skútunni, en ek skal hér eftir verða hjá systur minni; er mér forvitni á at vita, hversu Atli mágr minn lætr sér þá er hann kemr aftr.“ Hon svaraði: „Þarfleysu eina ætla ek þetta vera, frændi minn,“ sagði Þórdís; „mun þér eigi þykkja gaman í at heyra til hans, en þó skaltu ráða; eða því skaltu heita mér, at vera eigi verri vin Atla en áðr, hvat sem hann mælir eða gerir.“ Steinþórr játaði þessu. Hon lét hann vera undir fortjaldi nökkuru þar sem enginn mátti sjá hann; en þeir halda heim aftr á skútunni. Þeir höfðu hvast mjök á fjörðinn, ok fengu mjök innanvátt áðr þeir kómu at landi.

16. Nú er þar til at taka, at Atli liggr undir kleggjanum, ok er hann sér, at þeir eru undan landi, skríðr hann undan kleggjanum, ok er hann svá stirðr, at hann má varla upp standa; dragnar síðan heim at búrinu; glamrar í honum hver tönn ok gnötrar. Hann rekr upp sjónirnar, ok sér at rutt er búrit. Hann mælti þá: „Hverir

ránsmenn hafa hér komit?“ Þórdís svaraði: „Engir hafa hér rænt, en þó kom hér Steinþórr bróðir minn með menn sína, ok gaf ek honum þat, er þú kallar rænt.“ Atli svaraði: „Þess mun ek mest iðrast, er ek hefi þik fengit, ok em ek vesall eigu; veit ek eigi hverr verri maðr er, en Steinþórr bróðir þinn, eða hverir meiri ránsmenn eru, en þeir sem með honum eru, en tekit nú frá mér ok stolit ok rænt hér öllu, svá at vit munum brátt á húsgang.“ Þá mælti Þórdís: „Aldri mun okkr fé skorta; ok far í sæng þína, ok lát mik verma þik nökkut, þykkir mér sem þú sért stórlega kalinn.“ Ok þat verðr, at hann hokrar undir klæðin hjá henni. Þykkir Steinþóri mágr sinn all-lítilfjörlegr vera; hefir ekki á fótum, en steypt stakki á höfuð sér, ok tók hvergi ofan. Atli smýgr þá undir klæðin hjá henni ok er málóði; ámælir jafnan Steinþóri ok kallar ránsmann. Eftir þat þagnar hann nökkura stund. Ok er honum hitnar, þá mælti hann: „Þat er þó at segja, at mikla gersimi á ek þar sem þú ert; ok er þat satt at segja, at slíkr rausnarmaðr mun eigi finnast sem Steinþórr mágr minn er; er þat ok vel sem hann hefir haft; er þat sem ek varðveitti.“ Gengr þetta nú lengi at hann lofar Steinþór. Steinþórr gengr þá fram at sænginni, ok er Atli sér hann, stendr hann upp ok fagnar honum. Þá mælti Steinþórr: „Hvárt þykkir þér,

Atli mágr, ruzt hafa búrit?“ Atli svarar: „Þat er nú sannast, at mér þykkir þat alt bezt komit, er þú hefir; vil ek ok þat bjóða þér, at þú hafir þat alt af mínu gózi, sem þú vill, því at ekki skortir til; hefir þú et höfðinglegasta ráð upp tekit; tekit við þeim mönnum, er rekit hafa harma sinna; muntu þá ætla út at leysa stórmannlega.“ Þá mælti Steinþórr: „Þess vil ek biðja þik, Atli mágr, at þú gerir þik eigi jafnvesalan sem þú hefir gert þik áðr; tak þik upp vel ok haf vinnumenn fyrir þik ok ver siðblandinn við aðra menn; veit ek at þú ert eigi lítilmenni, þó at þú gerir þik svá fyrir skaplundar sakir.“ Atli hét nú þessu. Ferr Steinþórr heim um daginn. Skilja þeir mágar með mikilli blíðu, ok kemr svá heim á Eyri, ok þykkist vel farit hafa. Sitja nú heima, ok leið á vetrinn. Váru þar skinnleikar knáir ok knattleikar.

17. Svartr hét maðr; hann var þræll þar á Eyri, mikill ok sterkr, svá (at) hann hafði fjogurra manna megin; var hann þarfr búi; vann hann mikit. Þat var einn dag, at Steinþórr lét kalla til sín þrælinn, ok mælti við hann: „Þeir vilja at þú værir í leik með oss í dag, því at oss vantar einn mann.“ Svartr svaraði: „Eigi þarf at biðja mik til þess, því at ek á margt at vinna; get ek ok at kappar þínir vili ekki vinna fyrir mik; en þó skal þetta veita þér ef þú vill.“ Svá er

frá sagt, at Hallgrímr skyldi vera í mót Svarti; er þar ok bezt frá at segja, at í hvert sinn, er þeir takast á, þá fellr Svartr, ok eftir hvert fall þá fara af honum skórnir, ok tefst hann þar af löngum at binda á sik skóna. Ferr svá lengi dags, ok gerðu menn hér at mikit óp ok hlátr, en Hávarðr kvað vísu:

(14) Varð-at viggja Njörðum,
Valbrands sonum, handan
(þess minnumk nú) Þvinnils,
þvengr vanbundinn lengi:
þás, skerfoldar, skyldi
(skjalda hlums), á sumri
(garðr svall) göfug sólar
Gefn, míns sonar hefna.

Leikrinn var enn bezti. Var Hallgrímr þá átján vetra gamall, ok þótti líklegr til afreksmanns þá er væri fullþroskaðr. Svá er sagt, at af leið vetrinn ok varð ekki til tíðenda, ok alt þar til er þeir bjoggust til þings. Steinþórr lézt eigi vita, hvert ráð hann skyldi sjá fyrir þeim félögum; vildi hann eigi hafa þá til þings með sér, en þótti eigi gott at láta þá vera heima um þingit; ok fám dögum fyrir þingit fundust þeir Atli. Atli spurði, hvat hann mundi sjá fyrir vistarmönnum sínum um þingit. Steinþórr kvaðst eigi víst vita, hvar hann mundi þeim svá koma, at hann væri óhræddr um þá, — „nema þú takir þá.“ Atli mælti: „Bindast mun ek í

at taka við þessum mönnum.“ „Þá gerir þú vel,“ sagði Steinþórr. Atli mælti: „Eftir megni mun ek veita þér þat er þú vill.“ Steinþórr mælti: „Þar treysti ek þér allvel til.“

18. Eftir þetta ferr Hávarðr brott með Atla, ok hans félagar. Koma þeir í Otradal. Tekr hann við Hávarði báðum höndum. Skorti þar ekki þat er hafa þurfti; gerði hann þeim ena beztu veizlu. Váru þar tíu karlar vígir. Lét Atli ryðja búrit ok gerði þar sængr þeira, ok festi þar upp vápn þeira ok var þar búit um et bezta. En Steinþórr boðar at sér mönnum; skorti þar eigi vini né frændr; var hann ok mægðr við höfðingja. Reið hann á þing við þrjú hundruð manna; váru þat alt hans þingmenn, vinir, frændr ok mágar.

19. Þórarinn hét maðr; hann var goðorðsmaðr vestr um Dýrafjörð, höfðingi mikill ok nökkut við aldr; hann var bróðir þeira Þjóðreks sona; var hann miklu hygnastr ok spakastr. Hann hafði spurt þessi tíðendi, ok víg brœðra sinna ok frænda, ok þótti sér nær höggvit vera, ok þóttist eigi sitja mega hjá málum þar sem mest kom til hans eftirmálit. Ok áðr til þings væri riðit, stefnir hann at sér mönnum um Dýrafjörð, ok þar sem váru vinir ok frændr. Dýri hét maðr, er þar var annarr mestr höfðingi; hann var vinr Þórarins goða. Þorgrímr hét son hans;

var hann fullþroska maðr þá er þetta var tíðenda. Svá er frá honum sagt, at hann var mikill ok sterkr, fjölkunnigr ok enn margvísasti, ok gerði margt með göldrum. Bar Þórarinn þetta mál upp fyrir vini sína, ok var þat ráð þeira allra saman at þessu, at Þórarinn ok Dýri ríða á þing við tvau hundruð manna, en Þorgrímr Dýrason bauðst til at drepa Hávarð ok þá alla saman frændr ok félaga. Kveðst spurt hafa, at Steinþórr á Eyri hefði haldit þá um vetrinn, ok heitit at halda þeim málum til fullra laga við þá sem eftirmálsmenn væri við þá frændr. Kveðst Þorgrímr vita, at Steinþórr væri heiman riðinn með mikit fjölmenni, en þeir frændr ok félagar væri komnir í Otradal til Atla veslingsins, mágs Steinþórs, — „ok mun ekki fyrir verða, at drepa hvern á fœtr öðrum." Var þetta ráð tekit, at Þorgrímr ríðr heiman við átjánda mann. Er ekki sagt frá þeira ferð, fyrr en þeir koma til bœjar Atla í Otradal; var þat einn morgin snemma, ok ríða í dalverpi þat, er eigi mátti sjá frá bœnum. Bað Þorgrímr þá stíga af baki; kvað sik svá syfja, at hann mátti engan veg upp sitja. Þeir gera nú svá; létu hestana bíta, en Þorgrímr sofnaði ok breiddi feld á höfuð sér ok lét illa í svefni.

20. Nú er þar til máls at taka, hvat þeir hafast at heima í Otradal. Þeir sofa í úti-

búrinu um náttina, sem þeir áttu vanda til. Um morgininn vakna þeir við þat, at Atli lét illa í svefni, svá at engi þeira mátti fyrir sofa, því at hann brauzt um ok blés ok barði bæði höndum ok fótum í sænginni, þar til er Torfi Valbrandsson hljóp upp ok vakti hann ok sagði, at engi mátti sofa fyrir honum ok látum hans. Atli sezt upp, ok strauk um skallann. Hávarðr spyrr, hvárt nökkut hefði borit fyrir hann. Hann kvað heldr þat vera, — „ek þóttumk ganga út ór útibúrinu, ok sá ek, at vargar runnu sunnan á völlinn átján saman, en fyrir vörgunum rann refkeila ein; þat var svá slœglegt kvikindi, at slíkt hefi ek aldri sét fyrri; þat var ógurlegt mjök ok illilegt; þat skygndist víða ok á öllu vildi þat auga hafa, ok öll sýndust mér dýrin grimmleg. En er þau váru komin heim at bœnum, þá vakti Torfi mik, ok veit ek víst, at þat er manna hugir; skulum vér þegar upp standa." Atli hafnaði eigi vanda sínum; sprettr upp, ok steypir á sik stakki sínum, ok svá út sem kólfi skyti; en þeir taka vápn sín ok klæði ok búast sem skörulegast. Ok er þeir váru mjök búnir, kom Atli inn aftr ok var þá kominn í sterka brynju ok brugðit sverð í hendi. Þá mælti Atli: „Þat er líkast, at þetta fari svá sem margr hefir getit til, at Steinþóri mági mínum mundi þat eigi vel duga at láta yðr hér niðr koma; nú beiðumk ek þess, at þér látit mik

ráða tilskipun fyrir oss; er fyrst mitt ráð, at vér gangim út undir húsvegginn ok látum eigi stanga oss inni, get ek ok yðr þat í hug at flýja eigi, hvat sem at höndum kemr.“ Þeir segja svá vera.

21. Þar er nú til at taka, at Þorgrímr vaknar; var honum orðit heitt. Hann mælti þá: „Heima hefi ek verit um hríð á bœnum, ok er svá vilt fyrir mér, at ek veit ekki frá mér, en þó munum vér heim ganga at bœnum. Ætla ek, at vér skulum brenna þá inni; þykkir mér þat skjótast mega yfir taka.“ Taka þeir nú vápn sín ok ganga heim á völlinn. Ok er þeir Atli sjá mennina, mælti Atli: „Þat er ætlan mín, at þeir sé hér komnir Dýrfirðingarnir, ok sé fyrir þeim Þorgrímr Dýrason, er verstr maðr er í öllum Dýrafirði ok fjölkunnugastr. Eru þeir enir mestu vinir, Þórarinn, er eftirmál á um brœðr sína. Ætla ek mér, þó at ólíklegt sé, at ganga á móti Þorgrími, en þér, Hávarðr, ætla ek at ganga í móti tveimr, ertu reyndr ok kappi mikill; Hallgrími frænda þínum ætla ek tvá sem gildastir eru, Valbrandssonum, Torfa ok Eyjólfi, ætla ek fjóra, ok þeim Þorbrandssonum, Oddi ok Þóri, ætla ek fjóra, Þorbjarnarsonum, Grími ok Þorsteini, ætla ek þrjá, en þá ætla ek sinn mann hvárum þeira Þórhalli ok húskarli mínum.“ Ok er Atli hafði til skipat sem hann vildi, þá ganga þeir Þorgrímr sunnan at húsum.

Sjá nú, at þar er öðruvíss fyrir búit, en þeir ætluðu; standa þar menn með vápnum ok búnir til viðtöku. Þá mælti Þorgrímr: „Hverr veit, nema Atli enn ragi sé brögðóttari, en vér ætlum, en þó skulum vér á móti þeim alt at einu.“ Hlaupast menn nú at, svá sem ætlat var. Þat var et fyrsta athlaup, at Atli enn lítli hljóp at Þorgrími ok hjó til hans tveim höndum með sverðinu, ok beit eigi á. Þeir hjuggust á nökkura stund, ok beit eigi á Þorgrím. Þá mælti Atli: „Trölli líkr ertú, Þorgrímr, en eigi manni, er þik bíta engi járn.“ Þorgrímr svaraði: „Hví dirfist þú at tala um slíkt, því at ek hjó til þín áðan svá sem mér var hœgast, ok beit eigi á þinn vánda skalla.“ Atli sér, at eigi muni svá búit hlýða; kastar síðan sverðinu, ok hleypr undir Þorgrím ok rekr hann niðr við völlinn. Nú er eigi vápnit hjá honum, en hann veit at liðsmunr er mikill; verðr honum þat fyrir, at hann greyfist niðr at honum ok bítr sundr í honum barkann, dregr hann síðan þangat til er sverð hans var, ok sníðr af honum höfuðit. Eftir þat rekr hann upp skygnurnar ok sér, at Hávarðr hefir felt annan þeira, er hann átti við. Hleypr Atli þar fyrst at, ok skifta þeir eigi lengi höggum við hann áðr hann fellr. Hallgrímr hafði drepit báða þá, er hann átti við, ok svá Torfi, Eyjólfr hafði drepit annan þann er hann átti við, Þórir ok Oddr höfðu drepit þrjá,

en eftir var einn; Þorsteinn ok Grímr höfðu felda tvá, en einn eftir; Þórhallr hafði drepit þann, er hann átti við; húskarl hafði eigi drepit þann, er hann átti við. Hávarðr bað at hætta skyldi. Þá mælti Þorsteinn Þorbjarnarson: „Eigi skal faðir minn þat spyrja vestr á Rauðasand, at vit brœðr vinnim eigi hlutverkum okkrum sem aðrir menn.“ Hann hleypr at einum þeira með reidda öxi ok rekr í höfuð honum, svá at þegar fekk hann bana. Atli spurði, hví hann skyldi eigi alla drepa. Hávarðr kvað þat til einkis vera. Atli settist niðr ok bað þá leiða fyrir sik. Hann rakar af þeim hárit ok gerði þeim koll ok bar í tjöru eftir; síðan tók hann knif sinn ór skeiðum ok rak af þeim öllum eyrun, ok bað þá svá markaða fara á fund Dýra ok Þórarins; kvað þá heldr muna mega, at þeir hefði fundit Atla enn lítla. Eftir þat fara þeir þaðan þrír, en kómu átján saman allir frœkilegir ok vel búnir. Hávarðr kvað þá vísu:

(15) Þat mun vestr ok vestan,
(varð ár roðin sárum)
orð til Ísafjarðar
(oddregns) koma þegna:
at til geira glettu
gunn-nœringar fœri,
vægr es vöxtr í augum
Valbrands sonum, handan.

Eftir þat snúa þeir áleiðis ok jarða þá er

drepnir váru, taka síðan á sik náðir ok frelsi slíkt er þurfti.

22. Nú er þar til at taka, er menn kómu til þings; var þar fjölmenni mikit. Váru þar höfðingjar margir ok mikils virðir; þar var Gestr Oddleifsson, Steinþórr af Eyri ok þeir Dýri ok Þórarinn. Var þá talat um mál þeira öll saman; var Steinþórr fyrir hönd Hávarðs. Bauð hann sættir fyrir þá ok gerð Gests Oddleifssonar; kvað honum kunnugast um málit. Ok með því, at þeir vissu áðr, hversu þeir höfðu undir búit, þá gengu þeir at þessu allglaðlega. Þá mælti Gestr: „Með því at þat er vili hvárratveggja, at ek gera hér nökkut at, þá skal eigi seint til láta; mun ek þar fyrst til taka, er et fyrra sumar var talat um víg Óláfs Hávarðssonar, at ek geri þat þrjú manngjöld; skulu þar niðr falla víg Sturlu ok Þjóðreks ok Ljóts, er mjök váru saklausir drepnir, en Þorbjörn Þjóðreksson skal hafa fallit ógildr fyrir ójafnað sinn ok fyrir marga óheyrilega tiltekt, þá er hann hefir haft við Hávarð ok marga aðra, svá þeir Vakr ok Skarfr brœðrungar skulu hafa fallit óhelgir, en víg þeira skulu jöfn vera Brands ens sterka ok Áns fóstra Hallgríms, gjalda ein manngjöld fyrir fylgdarmann Ljóts at Mánabergi, er þeir Hávarðr höfðu drepit. Svá er um víg Ljóts; kann ek eigi fé at gera; er þat öllum auðsætt, ójafnaðr sá, er Ljótr hefir haft við Þorbjörn ok alla aðra

þá, er hann hefir mátt; gekk þar eftir málefnum, at tvau börn skyldu drepa þvílíkan kappa, sem Ljótr var; skal ok Þorbjörn hafa engi þat alt frjálslega, er þeir áttu báðir saman áðr; en til huggunar við Þórarin, þá skulu þessir menn fara utan: Hallgrímr Ásbrandsson, Torfi ok Eyjólfr Valbrandssynir, Þórir ok Oddir Þorbrandssynir, Þorsteinn ok Grímr Þorbjarnarsynir; með því at þú er gamlaðr mjök, þá skulu þeir eigi koma út fyrr en þeir spyrja, at þú ert allr; en Hávarðr skal fœra bústað sinn, ok vera eigi í þessum landsfjórðungi, ok svá Þórhallr frændi hans. Vil ek, at þér sættist heilum sáttum, ok sé þetta prettalaust af hvárumtveggjum." Eftir þat gengr Steinþórr at, ok tekr sætt fyrir Hávarð ok alla félaga, með því skilorði, sem Gestr hafði fyrir sagt. Steinþórr geldr ok hundrað silfrs þat er gjalda átti. Gengu þeir Þórarinn ok Dýri at öllu drengilega, ok létu sér vel líka, þat er gert var. Ok er þessum málum var lokit, þá kómu þar þeir afeyringar á þingit ok segja þessi tíðendi at öllum áheyröndum, sem gerzt höfðu í ferð þeira. Þótti öllum þetta mikil tíðendi, ok þó farit maklega. Þótti mönnum Þorgrímr hafa dregizt til fjandskapar við þá, en vorðin umskifti jafnleg. Þá mælti Gestr: „Þat er þó sannast at segja, at þér frændr eruð ólíkir öðrum mönnum at ilsku ok ódrengskap; eða

hví varð þér þetta fyrir, Þórarinn, at láta sem þú skyldir sættast, en fara með slíka prettvísi? Nú með því, at ek hefi hér nökkut um talat áðr, þat er til vægðar mætti komast þitt mál, þá læt ek nú þó standa svá, eftir því sem áðr var gert ok talat, en hins væri þit verðir, Þórarinn ok Dýri, at ykkur mál væri mjök spjölluð fyrir ykkra undirhyggju, en þat skal þar fyrir koma, at ek skal aldri at ykkrum málum veita. En þú, Steinþórr, lát þér þetta vel líka, fyrir því, at heðan af skal ek veita þér at málum þínum við hvern, sem þú átt um; hefir þér þetta vel farit ok drengilega.“ Steinþórr sagði, at Gestr skyldi þá mestu um ráða, — „þykkir mér þeir nú hafa af enn versta; látit menn sína marga ok þar með drengskap sinn.“

Eftir þetta slíta þeir þingit. Skilja þeir Gestr ok Steinþórr með mikilli vináttu, en þeir Þórarinn ok Dýri undu við stórilla. Ok er Steinþórr kom heim á Eyri, sendir hann eftir þeim í Otradal. Ok er þeir finnast, segja hvárir öðrum sem farit hafði. Þótti þeim allvel farit hafa, ór því sem ráða var. Þökkuðu þeir Steinþóri fyrir forganginn, sögðu ok, at Atli mágr hans hefði vel við þá gert, enda hversu hraustlega hann hefði fram gengit, ok sögðu hann enn hraustlegasta dreng. Gerðist þá en bezta vinátta með þeim

from what was to say

mágum; var Atli þaðan af haldinn enn bezti drengr, hvar sem hann kom.

23. Eftir þat ferr Hávarðr ok þeir allir saman heim til Ísafjarðar; verðr Bjargey honum stórlega fegin, ok svá feðr þeira brœðra, ok þykkjast nú ungir orðnir í annan tíma. Nú tekr Hávarðr þat til ráðs, at hann býr til veizlu mikillar; var þar bœr mikill ok stórmannlegr; skorti þar engan hlut. Býðr hann Steinþóri af Eyri ok Atla mági hans, Gesti Oddleifssyni ok öllum mágum sínum ok frændum. Verðr þar fjölmenni mikit, ok en vænsta veizla. Sitja þar viku allir saman glaðir ok kátir. Hávarðr var stórauðigr maðr at allskonar fé, ok at lyktum veizlunnar gefr Hávarðr Steinþóri þrjá tigi geldinga ok fimm yxn, skjöld ok sverð ok gullhring, ena beztu gersemi. Gesti Oddleifssyni gaf hann tvá gullhringa ok níu yxn. Atla bónda gaf hann ok góðar gjafir. Valbrandssonum ok Þorbrandssonum ok Þorbjarnarsonum gaf hann ok öllum enar beztu gjafir, sumum vápn góð ok aðra hluti. Hallgrími frænda sínum gaf hann sverðit Gunnloga, ok þar með öll hervápn harðla góð. Þakkaði þeim öllum góða fylgd ok drengilega framgöngu. Öllum gaf hann góðar gjafir, þeim sem hann hafði þangat boðit, því at hvárki skorti til gull né silfr. Ok eftir þessa veizlu ríðr Steinþórr heim á Eyri, en Gestr á Barðaströnd, Atli í Otradal. Skilja

nú allir með enum mestu kærleikum. En þeir er utan skyldu, fara vestr í Vaðil, ok þar utan um sumarit; gefr þeim vel, koma við Noreg. Réð þá Hákon jarl fyrir Noregi. Váru þeir þar um vetrinn, en um várit fá þeir sér skip, ok leggja í hernað ok verða enir frægustu menn. Hafa þeir þá iðju nökkur misseri. Fara þeir nú út hingat, ok var Þórarinn þá dauðr. Urðu þeir ágætir menn; eru af þeim miklar sögur hér á landi ok víðar annarsstaðar. Lýkr hér nú frá þeim at segja.

24. Svá er sagt frá Hávarði, at hann seldi eignir sínar, en þau ráðast norðr til Svarfaðardals, ok upp í dal þann, er Oxadalr heitir, ok reisir þar bústað sinn, ok bjuggu þar nökkura vetr, ok kallaði Hávarðr þenna bœ á Hávarðsstöðum. Ok nökkurum vetrum síðar spurði Hávarðr þau tíðendi, at Hákon jarl var dauðr, en kominn í land Óláfr konungr Tryggvason, ok væri hann orðinn einvaldskonungr yfir Noregi, ok boðaði aðra trú sanna. Ok er þetta spyrr Hávarðr, bregðr hann búinu ok ferr utan ok Bjargey með honum ok Þórhallr frændi hans. Koma þau á fund Óláfs konungs, ok tók hann vel við þeim. Var Hávarðr þá skírðr ok öll þau, ok váru þau þar um vetrinn í góðu yfirlæti með Óláfi konungi. Þann sama vetı andaðist Bjargey; en Hávarðr ok frændi hans Þórhallr fóru út til Íslands um sumarit. Hávarðr

hafði út með sér kirkjuvið harðla mikinn. Hann setti bústað sinn í neðanverðum Þórhallsdal, ok býr þar eigi lengi áðr hann tekr sótt. Kallar þá á Þórhall frænda sinn ok mælti: „Svá er mál með vexti, at ek hefi sótt fengit, þá er mik mun til bana leiða; vil ek, at þú takir fé eftir mik; ann ek þér vel at njóta; hefir þú mér vel þjónat ok veitt mér góða fylgd. Skaltu fœra bústað þinn í ofanverðan Þórhallsdal, ok skaltu láta þar kirkju gera, ok vil ek at þeiri mik grafa láta.“ Ok er hann hefir fyrir sagt, slíkt er hann vildi, þá deyr hann lítlu síðar. Þórhallr bregðr við skjótt ok fœrir bústað sinn upp í dalinn ok gerir þar reisulegan bœ, ok kallar á Þórhallsstöðum. Fær hann kvánfang gott, ok hefir margt manna frá honum komit, ok býr hann þar til elli. Er ok svá sagt, at þá er kristni kom til Íslands, at Þórhallr lét kirkju gera á bœ sínum af þeim við, er Hávarðr flutti út hingat. Varð þat et skrautligsta hús, ok var Hávarðr at þeiri kirkju grafinn, ok þótti verit hafa et mesta mikilmenni. Ok lúkum vér nú þar þessarri sögu at sinni með þessu efni.

Viðbœtir.

Úr AM. 152, 4to.

.... Þeir ferðast síðan þar til þeir koma á Eyri. En sem þeir kómu, gengr Hávarðr heim ok heilsar Steinþóri. Steinþórr mælti: „Hverr er þessi enn mikli maðr?“ Hávarðr sagði til sín. Steinþórr mælti: „Ek munda sjá þik í sumar í búð minni, ok ertú nú ólíkr sjálfum þér, er þú dróst þá sem förumaðr milli búða, en nú ertú enn hermannligsti; eða kunnið þér at segja nökkur ný tíðendi?“ Hávarðr kvað vísu:

(16) Þar hafa sex þeirs sævask
sútlaust, bana úti
svipnjörðungar sverða
sárteins, á brústeinum;
hygg ek hitt þar liggi
heftendr laga eftir;
eggskeindar létk undir
óbíðingum svíða.

Nú víkr sögunni vestr á Ingjaldssand. Þar bjó Hólmgöngu-Ljótr; hann var sonr Þor-

gríms Harðrefssonar, sem fyrr er sagt, en móðir hans hét Rannveig, dóttir Grjótgarðs jarls. Þorgrímr gagarr var sonr Ljóts. Halldísi systur Ljóts hafði átt Þorbjörn Þjóðreksson, sem áðr er sagt, en Ásdísi, aðra systur Ljóts, nam Óspakr Ósvífrsson; um þá sök sótti Ljótr Óspak til sektar. Úlfr hét son þeira; hann fœddi Ljótr; hann varð síðar stallari Haralds konungs Sigurðarsonar. Grímr kögurr bjó á Brekku; hans synir váru þeir Sigurðr ok Þorkell, lítlir menn ok smáir. Þórarinn hét fóstrsonr Ljóts. Ljótr kaupir slátr at Grími til tuttugu hundraða, ok galt lœk, er fell meðal landa þeira; sá hét Túnsómi. Grímr veitti hann á eng sína ok gróf land Ljóts, en hann gaf sök á því, ok var jafnan fátt með þeim. Gestr Oddleifsson sótti haustboð til Ljóts. Ljótr spurði Gest at boðinu, hvat manni Þorgrímr gagarr sonr hans mundi verða. Gestr kvað Þórarin fóstra hans frægra mundu verða. Óvirðing þótti Ljóti þetta, ok spurði um myrgininn, hvat fyrir Þorgrími lægi. Gestr kvað Úlf systurson hans frægra verða mundu. Þá varð Ljótr reiðr, en reið þó á veg með Gesti ok spurði: „Hvat mun mér at bana verða?“ Gestr kvaðst eigi sjá örlög hans, en bað hann vera vel við nábúa sína. Ljótr spurði: „Munu jarðlýsnar, synir Gríms kögurs, verða mér at bana?“ Gestr mælti: „Sárt bítr soltin lús.“ „Hvar mun þat verða?“ kvað Ljótr.

„Heðra nær,“ kvað Gestr. — En um várit sat Ljótr at þrælum sínum á hæð einni; hann var í kápu, ok höttrinn lerkaðr um hálsinn, ok ein ermr á. Þeir Kögurs synir hlupu á hæðina, ok hjuggu til hans báðir senn. Eftir þat snaraði Þorkell höttinn at höfði honum. Ljótr bað þá láta gott í búsifjum sínum; ok hröpuðu þeir af hæðinni á götuna þá, er Gestr hafði riðit. Þar dó Ljótr. Þeir Gríms synir fóru þá til Hávarðs halta, ok vóru allir at Steinþórs um vetrinn, sem fyrr segir.

II.

Vísuhelmingr eftir Hávarð halta.

(Úr Snorra-Eddu).

Nú es, jódraugar Ægis,
arnarflaug, ok bauga
hygg at heimboð þiggi
hangagoðs, of vangi.

Vísnaskýringar.

1. **Óláfr Hávarðsson.** Vísa þessi er auðskilin.

2. **Hávarðr halti:** Mér hefr eigi komit óf[1] svefna á augu síðan — (dyggr[2] undskíðs óðstefnir[3] hnè und eggjar) — síz[4] hræstorðar börvar[5] gerðu ótt harðan hjör-styr[6], þeirs[7] létu Áleif[8] falla alsaklausan.

1. *óf*, stytting úr: óhóf. — Mér hefr eigi komit óf svefna á augu = eg hef eigi sofið úr hófi fram, mér hefir lítt komið dúr á auga. — 2. traustr, dugandlegr. — 3. *undskíð*, höggvopn eða lagvopn; *óð-stefnir* sverðs, sá er snarlega beitir sverði, snarfengr bardagamaðr. — 4, *síz* = síð es, síðan er, (*síðan* var komið fyrr í vísunni. þar ofaukið). — 5. *hræstorð*, skjöldr, nefndr svo, af því að dauðir menn vóru stundum bornir á skjöldum af vígvellinum; sbr. vísu Þórarins svarta í Máhlíðingavísum í Eyrbyggjasögu); *börr*, viðr, skjaldar-*börvar* hermenn. — 6. *styrr*, rósta, bardagi, orrusta; *hjör-styrr*, sverða rósta, bardagi; *hjör* er hér óþarft orð. — 7. þeir es, þeir sem. — 8. *Áleifr* þ. e. Óláfr sonr Hávarðs. Nafnið *Áleifr* tók að breytast í *Óláf* á síðara hluta 11. aldar. „Óláfr“ kemr fyrst fyrir í *Rekstefju* Steins Herdísarsonar: „*Óláfr* er und *sólar*“. Þeir nafnar konungarnir: Tryggvason og Haraldsson, eru jafnan nefndir hvor um sig: *Áleifr* í vísum samtíðarskálda.

3. **Sami:** Ákat[1] enn hægt í elli minni segja íveg-

stafi[2] — sveitir[3] veiti mér hljóð af hœgu[4] — síz[5] vissak vel hressan vápna Njörð[6] fallinn at jörðu; snjallr sonr vas at sönnu aflstuðill[7] minn.

1. *Ákat*, á ek at = eg á eigi. — 2. *ívegstafir*, lofstafir. Orðið kemr eigi annars staðar fyrir og óvíst, að rétt sé. — 3. flokkar, menn. — 4. *af hœgu*, auðveldlega, hœglega. — 5. sbr. síðustu vísu. — 6. *vápna Njörðr*, mannkenning; hér Óláfr Hávarðsson. — 7. *aflstuðill*, stoð og stytta (sbr. orð Egils Skallagrímssonar í Sona-torreki: „ok mitt *afl* mest of *studdi*").

4. Vísa þessi er hér ranglega eignuð Hávarði Ísfirðingi. Hún er eftir *Þorbjörn þynu* um bardagann at Fagrabrekku í Hrútafirði; prentuð í Landnámubók og skýrð þar.

5 **Hávarðr:** Efna hygg þats ek hef heitit feita Yggs má[1]; sára sund-líri[2] flýgr svangr fyrir eyrartanga; veitk Hallgrímr, at vér munum allir hljóta farar tíma.[3] Þat er vel fallit. Hljómr es af hjörva glaumi.

1. *Yggr*, Óðinn; *Yggs már*, hrafn. — Efna ætla eg það, er eg hefi heitið að feita hrafn, gefa hrafni bráð. — 2. *líri*, fugl, mátegund, skrofa); *sára sund*, blóð; *blóðlíri*, hrafn; hrafn flýgr *svangr* fyrir eyrartanga, þ. e.: nú hafa hrafnar soltið um hríð, er því mál að brytja þeim tafn. — 3. *farartími*, fararheill.

6. **Hávarðr:** Klauf'k[1] malma braks mána mót-reyni[2] í jaxla; lét'k eitt högg leita staðar í augu alms hegg[3]; sá'kat[4] hitt, at hringmerkðr fetilstingi[5] hrykki[6]; veit'k harðan Gunnar hlyn[7] falla; Gunnlogi gall[8].

1. Eg klauf — 2. *malma brak*, vopnaviðskifti, malma braks *máni*, skjöldr; skjaldamót, orrusta; orrustureynir =

mk. — 3. almr. trjáteguud, hér *bogi*; heggr, trjátegund, hér (í kenning): *boga* (= vopn) *-heggr*, maðr. — 4. *fetilstingi*, stingi (eða stingr), sem borinn er í *fatli* eða bandi, = sverð, *hringmerkt sverð* = sverð, sem hefir hjölt hringum skreytt. — 5. sákat, eg sá eigi: (Réttara mætti vera *sáskat* = eg óttaðist eigi ɔ: að sverðið mundi bila. — 6. *hrykki* þ. e hrykki sundr, brotnaði. — 7. *Gunnr*. valkyrja, *hlynr*, viðartegund; *Gunnar hlynr*, mk. — 8. sverðið gall.

7. **Sami:** Vér höfum brátt felda fjóra, þeirs (réttara mundi: þá's) létu Bjargeyjar son blóðgan deyja; í því telk feng drengjum; Hallgrímr kveðr enn af órum mönnum nú fallinn þanns' vas hœfðr með hlunni; eirð geira vas fallin[1].

1. *eirð* friðsemd, hvíld; *geirr*, spjót. — *eirð geira vas* fallin: ófriðr var hafinn.

8. **Sami:** Sonr Geirdísar[1] gekk hratt þá's sótti at sunnu bekks runni[2]; frák[3] at hvatr brá bitrum blóðisi[4]; Eyjólfr réð enn minnask eggleiks[5] við seggja kyn[6] at gjalda jöru runnum[7]; Gunnbliks geymi-Baldr![8]

1. *sonr Geirdísar* er annaðhvort Eyjólfr, eða (öllu heldr) Hávarðr sjálfr. — 2. *bekkr*, lækr; *sunna*, sól; *bekks sunna*, *Rínar eldr*, gull; gulls *runnr*, mk. — 3. eg frétti. — 4. *blóð-íss*, sverð. — 5. *eggleikr*, bardagi. — 6. *seggja kyn*, menn. — 7. *jara*, orrusta; *jörurunnr*, mk. 8. *gunnblik*, vopn; vopna *geymi-Baldr*, mk. — Eyjólfr minntist enn fyrri vopnaviðskifta við féndr sína (með því að gjalda þeim makleg gjöld).

9. **Sami:** Höfum[1] allir saman Hallgrímr! goldit Þjóðreks sonum heldr stórar heiptir. Iðrumk þeygi þess vígs. Oddregns œski-Nirðir[2] urðu vegnir of sök[3]; veit'k ætt Þorbjarnar ímgjarna[4] þjóðar eyði[5].

1. Vér höfum. — 2. *Oddregn*, örvadrífa, orrusta; *œski-Njörðr* orrustu, sá er œskir ófriðar, mk. — 3. *of sök* = um sanna sök. — 4. *ímgjarn*, illgjarn, með heiftarhug. — 5. *þjóðar eyðir* mk.; hér: Hávarðr sjálfr.

10. **Sami** Nú's jafnöndum angrsólar[1] efni (at) ganga fram; þeir varra lands viggs temjendr[2], es vilja fremja sik. Kveða vesa farit[3] trausti Ísfirðinga; en högg saklaussa[4] hjör-börva[5] urðu höggvin eirlaust[6].

1. *angr*, fjörðr; *angr-sól*. gull; *jafnendr* gulls, menn. 2. *vörr*, árartog; *varra land*, sjór; *vigg*. hestr, *sævar hestr*, skip; *temjendr* sævar hesta, sæfarar, menn — 3. Menn segja að lokið sé. — 4. *saklaussa*, saklausra (ranglega í vísunni: sauklausa); — 5. mk. — 6. *eirlaust*, hlífðarlaust.

11. **Sami** „Fróns" herðidraugar[1] hlógu hvinnendr[2] af minni sök þás fellidómr réð bella syni mínum[3]. Nú mun þjóta hóts[4] annan veg í hverju hörðu hafs bjargi síz[5] víg-Njörðungar[6] váru vegnir.

1. *„Fróns"* er eitthvað aflaga; réttara mundi: *fjánar*, eignarfall af *fján*, heipt, fjand-kapr, *fjánar herðidraugar*, eflendr hatrs, andstœðingar. — 2. *hvinnendr* (vafasamt orð, skilið sem) hlakkendr. — 3. þá er áfellisdómrinn bitnaði á syni mínum. — 4. nokkuð, allmjög. — 5. *síz*, síð es, síðan er. — 6. mk.

12. **Sami:** Íðvandr[1] Hallgrímr! skulum bíða heiman ór stað; hlítik vætki[2] vægðar málum[3]; uggik litit[4]. En víg þau's vágum falli gjörvall í strá[5]; vildak aldri gjalda[6] geira gœti-áru[7].

1. *íð*, iðn. starf; *íðvandr*, starfsamr, framtaks-samr. — 2. ekkert. — 3. eg sinni engum friðarmálum. —

4. eg em hvergi smeykr. — 5. falli öll bótalaus niðr. — 6. *bæta*. — 7. *geira gæti-árr* mk.

13. **Sami:** Vár þekt[1] liggr á ógólegu[2] vígi, váruð[3] hollir styrkþollum[4]; eg ann ægis sólar runnum[5]; þann manna vissak fallinn mér alls mest at hlít[6]; fyrðar[7] vestan spyri flest orð fárleg andskotum[8].

1. *þekt*, hugþekt, hugþokki. — 2. *ógólegr*, (hér) óþyrmilegr. — Mér er hugþekt ið harðlega víg. — 3. þér vóruð. 4. *styrþollr*, mk. — 5. *ægis sól*, gull; gulls *runnr*, mk. — 6. þar er sá maðr fallinn, er eg mundi helzt kjósa. — 7. menn. — 8. (eg óska þess að) menn frétti vestr sem háskalegastar fregnir af fjöndum vorum.

14. **Sami:** Þvinnils viggja Njörðum[1] handan, Valbrandssonum, varð-at[2] vanbundinn þvengr[3] (þess minnumk nú), þá's skyldi hefna sonar míns á sumri, göfug skerfoldar sólar Gefn[4]; garðr skjalda hlums[5] svall[6].

1. *Þvinnill*, sækonungr; *vigg*, hestr, *Þvinnils hestr*, skip; *skipa-Njörðr* mk. — 2. varð eigi. — 3. þeir vóru eigi lengi að binda skóþvengi sína. — 4. *skerfold*, sjór; sjávar *sól*, gull; gulls *Gefn*, kona. — 5. og 6. orrustan magnaðist.

15. **Sami:** Þat orð mun koma vestr til Ísafjarðar ok þegna vestan (oddregns ár[1] var roðin sárum), at gunn-næringar[2] fœri handan til geira glettu[3]; vöxtr es vægr í augum Valbrandssonum[4].

1. *oddregns ár*, sverð eða spjót. — 2. *Gunn-næringar*, þeir sem næra gunni, efla orrustu, hermenn. — 3. *geira gletta*, bardagi. — 4. þeim Valbrandssonum vex eigi alt í augum.

16. Vísa þessi er eftir *Hástein Hrómundarson* og skýrð í Landnámabók.

Hávarðr: (vísuhelmingr í Snorra-Eddu):

Nú es arnar flaug of vangi; hygg, at ægis jódraugar þiggi heimboð hangagoðs ok bauga.

Nú fljúga ernir yfir landi (nú er ófriðlegt). Eg hygg, að menn muni þiggja heimboð Óðins og hringa að gjöf. (Eg býst við mannfalli).

Nöfn.

Hávardar saga

Hávards saga